

T.C.
CUMHURBAŞKANLIĞI
Devlet Denetleme Kurulu

SAYI: 2006/7

TARİH: 01.11.2006

TÜRKİYE İŞ KURUMU (İŞKUR) GENEL MÜDÜRLÜĞÜNÜN
2003, 2004, 2005 YILLARI EYLEM VE İŞLEMLERİNİN
ARAŞTIRILIP DENETLENMESİ RAPORU

İÇİNDEKİLER

- I. [ARAŞTIRMA VE DENETLEMESİ İLİŞKİN AÇIKLAMALAR](#)
- II. [KONU İLİŞKİN BİLGİLER](#)
  - A. [GENEL AÇIKLAMA](#)
  - B. [TANIMLAR](#)
  - C. [TÜRKİYE'DE DURUM](#)
    1. [Nüfus Yapısı ve İş Gücü Piyasası](#)
    2. [İstihdam](#)
- III. [KURUMA İLİŞKİN BİLGİLER](#)
  - A. [TARİHSEL GELİŞİM VE KURULUŞ](#)
  - B. [ÖRGÜTLENME](#)
    1. [Genel Kurul](#)
    2. [Yönetim Kurulu](#)
    3. [Genel Müdürlük](#)
    4. [İl İstihdam Kurulları](#)
  - C. [PERSONEL DURUMU](#)
  - D. [KURUM ÇALIŞMALARI](#)
    1. [İşe Yerleştirme Hizmetleri](#)
    2. [Aktif İş Gücü Programlarına İlişkin Çalışmalar](#)
    3. [Pasif İş Gücü Programları](#)
    4. [Kurumun Yürüttüğü Program ve Projeler](#)
    5. [Diğer Çalışmalar](#)
  - E. [MALİ DURUM](#)
- IV. [SAPTAMA VE DEĞERLENDİRMELER](#)
  - A. [GENEL KURUL VE YÖNETİM KURULUNUN ÇALIŞMALARI](#)
    1. [Genel Kurul](#)
    2. [Yönetim Kurulu](#)
  - B. [PERSONELE İLİŞKİN SAPTAMA VE DEĞERLENDİRMELER](#)
  - C. [İSTİHDAM HİZMETLERİNE İLİŞKİN SAPTAMA VE DEĞERLENDİRMELER](#)
    1. [Kamu Kurum ve Kuruluşlarının İşçi Alımı](#)

2. [Özel Sektör Kuruluşlarının İŞçi Alımı](#)

3. [Yurt Dışı İstihdam Çalışmaları](#)

4. [Özel İstihdam Büroları](#)

D. [İŞSİZLİK SİĞORTASI DAİRESİ BAŞKANLIĞININ ÇALIŞMALARI](#)

1. [İŞsizlik Sigortası Uygulaması](#)

2. [Ücret Garanti Fonu Uygulaması](#)

3. [Kısa Çalışma Ödeneği Uygulaması](#)

4. [İŞ Kaybı Tazminatı Uygulaması](#)

E. [İŞGÜCÜ UYUM DAİRESİ BAŞKANLIĞININ ÇALIŞMALARI](#)

1. [Etkin İŞ Gücü Programları](#)

2. [Projeler](#)

F. [DIŞ İLİŞKİLER DAİRESİ BAŞKANLIĞININ ÇALIŞMALARI](#)

1. [Ulusal Veri Tabanına İlişkin Çalışmalar](#)

2. [Proje Koordinasyon ve Yürütüm Çalışmaları](#)

3. [Avrupa Eğitim Vakfı Kapsamındaki Çalışmalar](#)

G. [MUHASEBE UYGULAMALARI](#)

1. [Kurum Gelirleri](#)

2. [Kurum Giderleri](#)

3. [İŞsizlik Sigortası Fonu ile Kurum İlişkisinin Muhasebe Boyutu](#)

4. [Muhasebe Sistemine İlişkin Değerlendirme](#)

H. [DİĞER SAPTAMALAR](#)

1. [Sayısal Verilerin Düzensizliği](#)

2. [Hizmet Binalarının Yetersizliği](#)

V. [SONUÇ VE ÖNERİLER](#)

1. [SONUÇ](#)

2. [ÖNERİLER](#)

I. ARAŞTIRMA VE DENETLEMEYE İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

Raporun konusunu, Türkiye İŞ Kurumu Genel Müdürlüğünün (İŞKUR) 2003, 2004, 2005 yılları eylem ve işlemlerinin araştırılıp denetlenmesi oluşturmaktadır.

Türkiye İŞ Kurumu Genel Müdürlüğü ile ilgili araştırma ve denetleme sırasında;

Kurumla ilgili kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük, yönetmelik, Bakanlar Kurulu kararı, tebliğ ve yönergeler ile ILO sözleşmeleri gözden geçirilmiştir.

Kurum Genel Kurulu ve Yönetim Kurulunun 2003-2005 yıllarına ilişkin kararları ve Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunun Kurum ve İŞsizlik Sigortası Fonu ile ilgili raporları incelenmiştir.

Kurumun yıllık faaliyet raporları, bültenler ve diğer yayınlarda yer alan bilgilerden yararlanılmış, Kurum ve Fon çalışmalarıyla ilgili dosya ve belgeler örnekleme yöntemiyle irdelenmiştir.

II. KONUYA İLİŞKİN BİLGİLER

A. GENEL AÇIKLAMA

İşsizliğin önlenmesi ve işsizlere iş bulunması konularını başlangıçta meslekî ve dinî kuruluşlar üstlenmişler, bu kuruluşların yetersiz kalması üzerine, bu hizmetlerin kamu görevi olarak yapılması gereksinimini ortaya çıkarmıştır.

1919'da Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) kurulmuş, Örgütün başlangıç ilkeleri arasında işçilerin işe alınmaları sorunu ve işsizlikle savaşıma da yer almıştır. Türkiye bu Örgüte 1932 yılında üye olmuştur.

Petrol krizinin de etkisiyle dünya ekonomisi 1970'li yıllarda hızlı bir daralma sürecine girmiştir. Teknolojik gelişmelerle birlikte araştırma-geliştirme çalışmalarına hız verilmiş; stratejik insan kaynakları yönetimi ve toplam kalite yönetimi yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Bu süreç, işletmelerin personel gereksiniminde değişiklik yaratmış, 1995 yılında dünya genelinde 157.3 milyon işsiz mevcutken, 2004 yılında bu sayı 189.6 milyon kişiye ulaşmıştır.

Teknolojinin sağladığı olanaklar, yoğun rekabet, daha fazla kâr hedefi ve işsizlik nedeniyle; kısmi çalışma, çağrı ile çalışma ve geçici çalışma, sürekli çalışma yanında yeni işe alma şekilleri ortaya çıkmıştır. Klasik işe alma tanımının dışına çıkan bu çalışma şekilleri hakkında hukuki alt yapının da oluşturulmaya başlanması, bu değişimi hızlandırmakta ve özendirilmektedir.

B. TANIMLAR

Konuya ilişkin bazı kavram ve tanımlara aşağıda yer verilmiştir.

AÇIK İŞ: Türkiye İş Kurumuna işverenlerden gelen işçi istemi.

AKTİF KAYIT: Türkiye İş Kurumuna iş aramak üzere kayıt yaptıran ve son işlem tarihinden itibaren 1 yıl süre ile işe gönderilmek üzere hazır olanların kayıtları.

ÇALIŞMA ÇAĞINDAKİ NÜFUS: İş gücü + İş gücüne dahil olmayanlar.

İNFORMAL SEKTÖR: Şirketleşmemiş, basit usulde vergilendirilen veya hiç vergi vermeyen ve 1-9 kişi arasında çalışanı olan tarım dışı tüm iktisadi birimler.

İŞ ARAŞTIRMASI (SONDAJ): İş istemi ile İŞKUR il müdürlüklerine başvuran nitelikli iş arayanların Kurum kayıtlarında durumlarına uygun açık iş bulunmaması halinde bu kişilerin işyerlerine tavsiye edilmesi.

İŞ GÜCÜ: İstihdam edilenler ile işsizlerin oluşturduğu nüfus. Nüfusun, çalışan ve iş arayan kesimi. (İŞ GÜCÜ = İstihdam Edilenler + İşsizler)

İŞ GÜCÜNE DAHİL OLMAYANLAR: İşsiz veya istihdamda bulunmayan, kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfustur.

İŞ GÜCÜNE KATILMA ORANI: Belli bir dönemdeki iş gücünün 15 ve daha yukarı yaş nüfus içindeki oranı.

İŞSİZ: Referans dönemi içinde kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiç bir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan kişilerden iş aramak için son üç ay içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde iş başı yapabilecek durumda olan kurumsal olmayan çalışma çağındaki tüm kişiler.

İŞSİZLİK: Çalışma yeterliliğinde, isteğinde ve çalışmaya hazır bir durumda bulunduğu halde cari ücret düzeyinde bir işe sahip olamama durumu.

İŞSİZLİK ORANI: İşsiz nüfusun iş gücü içindeki oranı.

KAYIT DIŞI İSTİHDAM : Referans haftasında yaptığı işten dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmayanlar (TÜİK).

KAYITLI İŞ GÜCÜ: İş arayanlardan aktif kayıtlarda yer alanların tümü.

KAYITLI İŞSİZ: Çalışma çağında ve gücünde olan, çalışmak isteyen, Türkiye İş Kurumuna başvurduğunda asgari ücret düzeyinde gelir getirici bir işi olmayan, İŞKUR tarafından kendisine iş bulunamamış aktif kayıtlardaki kişiler.

PASİF KAYIT: Aktif kayıta yer alma hakkını kaybeden iş arayanlara ilişkin kayıt.

SÜREKLİ İŞ: Nitelikleri bakımından otuz günden fazla devam eden işler.

C. TÜRKİYE'DE DURUM

1. Nüfus Yapısı ve İş Gücü Piyasası

Genç bir nüfus yapısına sahip olan ülkemizde, 0-14 yaş grubunun genel nüfus içindeki oranı, 1996 yılında % 32.8 iken, 2005 yılında %28.9'a düşmüştür. 1990 yılında %44 olan 20-54 yaş grubundaki aktif nüfusun 2010 yılında %52'ye çıkması beklenmektedir.

1950'lerde başlayan iş gücüne katılma oranındaki düşmenin temelinde, kırdan kente göç olgusu yatmaktadır. Kırdan kente göç ile birlikte, kırdaki iş gücü içinde yer alan kadınlar kentte iş gücü dışında görünmektedirler.

TÜİK 2005 yılı Hanehalkı İşgücü Anketi (HİA) sonuçlarına göre Doğu Karadeniz %65,4 ile en yüksek, Güney Doğu Anadolu %37,2 ile en düşük iş gücüne katılma oranına sahiptir. Kentsel yerlerde iş gücüne katılma oranının en yüksek olduğu yer %55,6 ile Doğu Karadeniz iken, en düşük olduğu yerler %37,2 ile Doğu Anadolu ve Güney Doğu Anadolu'dur. Kırsal alanlarda ise Doğu Karadeniz %70,6 ile ilk sırada, Güney Doğu Anadolu % 37,1 ile son sırada yer almaktadır.

İstihdam, 1988 - Kasım 2005 döneminde 18 milyondan 22 milyona çıkmış, buna karşılık 34 milyon olan çalışabilir yaştaki nüfus 51 milyonun üzerine yükselmiştir. TÜİK'in Kasım 2005 verilerine göre istihdam oranı %42,9'dur.

Kasım 2005 verilerine göre, toplam istihdamın %27'si, istihdam edilen kadınların ise %47.5'i tarım sektöründedir. Tarım sektöründe çalışanların %43'ü, toplam istihdamın %13.9'u ve istihdam edilen kadınların %37.4'ü ücretsiz aile işçileridir.

Bazı dalgalanmalarla birlikte, 1990-2005 yılları arasında toplam istihdamın yaklaşık yarısı kayıt dışıdır. 2005

yılı sonunda, çalışanların %49.5'i, kırsal alanda çalışanların ise %88'i herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna kayıtlı değildir.

Ülkemizde 1988-2000 yılları arasında %7-8'lerde seyretmiş olan işsizlik oranı; 2000 sonu ve 2001 başlarında yaşanan ekonomik krizle birlikte %10'un üzerine çıkmış, 2005 yılı Kasım ayında ise %10.6 olarak gerçekleşmiştir. İşsizliğin daha çok kentlerde ve genç yaş grubunda (15-24) yoğunlaştığı görülmektedir.

Çalışma çağındaki nüfus her yıl yaklaşık olarak 1 milyon kişi artmakta ve iş gücü piyasasına 800 bin genç girmektedir. %10'lar civarında olan işsizlik oranının, eksik istihdamla birlikte %13'lere ulaşmasında; Türk ekonomisinin istihdam yaratma gücünün düşük olması da etkilidir. 1997-2004 döneminde, toplam nüfus yılda ortalama %1.4 oranında artarken istihdamdaki yıllık ortalama artış hızı %0.5'te kalmıştır.

2000-2005 yıllarındaki iş gücü durumunu gösteren veriler aşağıdadır.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
15 Yaş Üstü Nüfus	46.211.000	47.158.000	48.041.000	48.912.000	49.906.000	50.926.000
İş Gücü	23.078.000	23.491.000	23.818.000	23.640.000	24.289.000	24.565.000
İş Gücüne Katılma Oranı (%)	49,9	49,8	49,6	48,3	48,7	48,3
İstihdamda Olanlar	21.581.000	21.524.000	21.354.000	21.147.000	21.791.000	22.046.000
İstihdam Oranı (%)	46,7	45,6	44,4	43,2	43,7	43,4
İstihdam Artış Oranı (%)	-2,12	-0,26	-0,79	-0,97	3,04	1,17
GSMH Büyüme Oranı (%)	6,3	-9,5	7,9	5,9	9,9	7,6
İşsiz	1.497.000	1.967.000	2.464.000	2.493.000	2.498.000	2.520.000
İşsizlik Oranı (%)	6,5	8,5	10,3	10,5	10,3	10,3
Eksik İstihdam	1.591.000	1.338.000	1.297.000	1.143.000	997.000	845.000
Eksik İstihdam Oranı (%)	6,9	6	5,4	4,8	4,1	3,4
İşsiz+Eksik İstihdam	3.088.000	3.240.00	3.709.000	3.636.000	3.495.000	3.365.000
İşsiz+Eksik İstihdam Oranı (%)	13,4	14,5	15,7	15,3	14,4	13,7

Ekonomide 2003 yılında %5.9, 2004 yılında %9.9, 2005 yılında %7.6 oranında büyüme gerçekleşmesine karşın istihdamda beklenen artış sağlanamamış, 2000 yılında 1.497.000 olan işsiz sayısı 2005 yılı Kasım Dönemi Hanehalkı İşgücü Anketi (HİA) sonuçlarına göre 2 milyon 611 bin kişiye ulaşmıştır.

Türkiye'de 2004 yılında %51.5, farklı hesaplama yöntemi uygulayan TÜİK istatistiklerine göre %48.7 olan iş gücüne katılma oranı, OECD ülkeleri ortalamasında %70.1, ABD'de %75.4'tür.

Ülkemizde iş gücüne dahil olmayanların sayısı 2004 yılında 25.616.000 iken 2005'de 26.260.000'e yükselmiş; bunların 19.264.000'i kadınlardan oluşmuştur.

2. İstihdam

Ücretli-maaşlı, kendi hesabına çalışan, işveren ya da ücretsiz aile çalışanı olarak bir ekonomik faaliyette bulunan

15 ve daha yukarı yaştaki tüm nüfus istihdam edilen nüfus olarak tanımlanmaktadır. Ülkemizde 2005 yılı itibarıyla 15 ve daha yukarı yaşta 50 milyon 826 bin kişi bulunmakta olup, bu grup içerisinde istihdam edilenlerin sayısı 22 milyon 046 bin kişidir. Bu durumda 2005 yılındaki istihdam oranı %43.4'tür. Türkiye'de istihdam artış hızı sürekli olarak nüfus artış hızının gerisinde kalmakta, istihdam oranları gerilemektedir. 1996 yılından 2005 yılına kadar nüfus yaklaşık olarak 9,5 milyon kişi artarken, istihdam oranı %43.4 seviyesine düşmüştür.

a) İstihdamın Sektörel Dağılımı

Gelişmiş ülkelerde, toplam istihdam içerisinde tarım sektörü %3-4, sanayi sektörü %25-30, hizmetler sektörü %65-70 düzeyinde pay almaktadır.

Ülkemizde 1950'li yıllardan başlayarak tarımın istihdamdaki payı on yılda bir onar puanlık düşüşler gerçekleşmiştir. 1950'lerde toplam çalışanların %85'i tarımla uğraşırken, bugün bu oran %27'dir.

b) Kamu ve Özel Sektör İstihdamı

Kamu sektörünün 10 kişiden fazla işçi çalıştıran imalat sanayileri içinde sahip olduğu pay 1980 yılında %36 iken 2000 yılında %11'e düşmüştür.

2005 Kasım ayında kamu sektöründe çalışanların sayısı 3.042.000 kişiye ulaşmış, bunların 2.352.000'i erkeklerden, 690.000'i kadınlardan oluşmuştur. Aynı dönemde özel sektörde çalışanların sayısı 18.886.000 olmuştur.

c) İstihdam Edilenlerin Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı

İstihdam edilenlerin 2005 sonu itibarıyla %17.13'ü 15-24 yaş aralığında, %82.87'si ise 25 ve üzerindeki yaş grubunda yer almaktadır.

Kasım 2005 itibarıyla, çalışan 21 milyon 928 bin kişinin %25.5'i kadınlardan oluşmaktadır. Kadınların toplam istihdamdaki payı; tarımda %44.8, sanayide %19.9, inşaatda %2.6, hizmetlerde %19.5 olarak gerçekleşmiştir. Çalışan kadınların %47.5'i tarımda (bu pay 1990 yılında %77 idi), %15.9'u sanayide, %0.6'sı inşaatda, %36.1'i hizmetler sektöründe görev yapmaktadır.

d) Kayıt Dışı İstihdam

Kayıt dışı sektör ve/veya informal sektör kavramları zaman zaman birbirlerinin yerlerine kullanılsalar da aralarında bazı farklar vardır. Türkiye İstatistik Kurumu informal sektörü; şirketleşmemiş, basit usulde vergilendirilen veya hiç vergi vermeyen ve 1-9 çalışanı olan tarım dışı tüm iktisadi birimler olarak tanımlamıştır.

Kayıt dışı istihdam, hem formal ve informal sektörde, hem kayıt dışı ekonomik faaliyetlerde kendi adına, ya da ücretli olarak çalışan ve faaliyetleri istatistiklere yansımayan istihdam şekilleri bütünüdür.

Türkiye'de kayıt dışı/informal sektör yaygın olmasına rağmen, boyutlarıyla ilgili kesin verilere ulaşmak oldukça zordur. Yapılan çeşitli araştırmalarda, kayıt dışılığın milli gelire oranı %30 ile %60 arasında tahmin edilmektedir.

2005 yılı Kasım ayı Hanehalkı İşgücü Anketlerine göre toplam istihdamda kayıt dışılık oranı %49.5 tir. Türkiye genelinde ücretli çalışan toplam 10 milyon 763 bin kişinin %24.4'ü kayıt dışı çalışmaktadır.

Kasım 2005 itibarıyla Türkiye genelinde tarım sektöründe çalışan 5.920.000 kişinin %88'i yaptığı işten dolayı herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı değildir. Tarım dışı sektörlerde ise tahmini olarak 16.008.000 kişi çalışmakta, tarım dışı sektörlerde çalışanların %35.3'ünün kayıt dışı olduğu görülmektedir.

e) Eksik İstihdam

Türkiye iş gücü piyasasında önemli bir yere sahip olan eksik istihdamın görülebilen kısmı anketlere kolaylıkla yansıtılabilmektedir. Görülemeyen eksik istihdam ise daha çok iş gücü kaynaklarının yanlış tahsisi ile ilgilidir.

Görülebilen eksik istihdamda olanlar, referans döneminde ekonomik nedenlerle 40 saatten daha az süre çalışıp mevcut işinde ya da ikinci bir işte daha fazla süre çalışmaya müsait olan kişilerdir.

2004 yılı IV. döneminde, eksik istihdam oranı %3.1 iken, 2005 yılının aynı döneminde %3.3 olarak gerçekleşmiştir.

f) Çocuk İşçiliği

ILO katkısıyla DİE tarafından gerçekleştirilen Ekim 1999 Çocuk İşgücü Anketi temel göstergelerine bakıldığında 63.416.000 olarak tahmin edilen Türkiye nüfusunun %25.4'ünü (16.088.000 kişi) 6-17 yaş grubu insanlar oluşturmaktadır. Türkiye genelinde 6-17 yaş grubu arasında bulunan 16.088.000 çocuğun içerisinde ekonomik faaliyette bulunanların oranı %10.2 (1.635.000 kişi) olarak tahmin edilmiştir.

Ekim 1994 Çocuk İşgücü Anketi sonuçlarına göre 6-14 yaş grubundaki çocukların %8.5'i ekonomik bir faaliyette çalışmakta iken, Ekim 1999'da bu oran %4.2'ye düşmüştür. Çalışan çocukların %91'inin herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmaması, üzerinde önemle durulması gereken bir konudur.

g) Yabancı Kaçak İşçilik

Türkiye, ekonomisinin dışa açılma sürecine girdiği 1980'lerden itibaren yabancı iş gücü ile daha çok karşılaşmaya başlamıştır. 1980'li yılların sonunda ise çevre ülkelerde meydana gelen siyasal ve ekonomik çözülme süreçleri ile istikrarsızlıklar, Türkiye'nin, yabancı göçüne ve yabancı kaçak işçi akımına uğramasına yol açmıştır. Kesin sayı bilinmemekle birlikte 1 milyon dolayında yabancı kaçak işçinin iş piyasasında yer aldığı ileri sürülmektedir.

III. KURUMA İLİŞKİN BİLGİLER

A. TARİHSEL GELİŞİM VE KURULUŞ

ILO 1919 yılında, 2 No.lu "İşsizlik Sözleşmesi" aracılığıyla üye devletlere "Kamu İstihdam Kurumları"nın kurulmasına ilişkin tavsiyelerde bulunmuştur. ILO'nun 1948 yılında kabul ettiği "İş ve İşçi Bulma Kurumları Sözleşmesi" üye ülkelere iş ve işçi bulma hizmetlerini bir kamu görevi olarak ücretsiz sunma yükümlülüğü getirmiştir.

Ülkemizde iş ve işçi bulmanın bir kamu hizmeti olduğu anlayışıyla ilk yasal düzenleme 15.06.1936 tarihinde yürürlüğe giren 3008 sayılı İş Yasası ile yapılmış; Yasada, iş ve işçi bulma hizmetini yürütecek kuruluşun 3 yıl sonra kurulması öngörülmüştür. Araya II. Dünya Savaşı'nın girmesi nedeniyle İş ve İşçi Bulma Kurumu (İİBK) ancak 25.01.1946'da yürürlüğe giren 4837 sayılı Yasa ile kurulabilmiştir.

İş ve İşçi Bulma Kurumunun asli görevleri 25.08.1971 günlü, 1475 sayılı İş Yasasında belirtilmiştir.

24.08.2000 günlü, 617 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile İş ve İşçi Bulma Kurumu kapatılarak Türkiye İş Kurumu kurulmuştur. Ancak 617 sayılı KHK, Anayasa Mahkemesinin 31.10.2000 günlü, 2000/63-36 sayılı kararı ile iptal edilmesi üzerine Kurum faaliyetleri yasal dayanaktan yoksun olarak sürdürülmüştür.

25.06.2003 günlü, 4904 sayılı Yasa ile; özel hukuk kurallarına tâbi, tüzel kişiliği haiz, idari ve mali bakımdan özerk bir kamu kuruluşu olarak Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) kurulmuştur.

Kurumun, 1946 yılından 2005 yılı sonuna kadar olan genel faaliyetlerinin yıllar itibarıyla sayısal gelişimi aşağıda gösterilmiştir.

**Kurumun Kurulu
Yana Genel Faaliyetleri**

Ş undan Bu

Yıllar	Yurt İçi Hizmetler					Yurt Dışı Hizmetler	
	Başvuru	Açık İş	İşe Yerleştirme	İşsiz	İşyeri Ziyareti	Başvuru Sayısı	Gönderme Sayısı
1946	25.022						
1947	42.198						
1948	43.952						
1949	48.092						
1950	54.710						
1951	79.650	55.343	28.074				
1952	135.965	117.290	63.494				
1953	257.203	270.570	194.862				
1954	412.360	440.863	356.547				
1955	518.896	538.408	454.527				
1956	599.808	600.736	521.629				
1957	643.904	627.922	562.392				
1958	610.599	592.103	542.962				
1959	639.443	598.611	549.594				
1960	688.038	603.544	574.270				
1961	573.468	483.223	463.126	12.442	104.946	45.050	1.476
1962	560.392	426.589	399.635	17.846	101.098	77.495	11.185
1963	545.154	406.292	375.081	21.460	98.537	143.424	30.328
1964	480.170	346.070	313.968	23.507	78.800	322.102	66.176
1965	427.012	278.688	258.070	22.536	81.665	333.449	51.520

1966	435.958	286.224	263.292	23.459	96.492	119.151	34.410
1967	468.054	305.176	286.531	26.789	165.467	105.323	8.947
1968	548.798	365.752	348.771	33.028	130.181	126.725	43.204
1969	575.452	369.159	355.463	39.040	120.186	253.946	103.975
1970	559.914	346.782	333.988	43.778	118.708	371.959	129.575
1971	579.935	379.594	367.284	44.946	132.835	267.403	88.442
1972	612.537	423.943	405.770	43.886	127.092	202.510	85.229
1973	581.432	409.901	395.084	44.765	110.852	263.608	135.820
1974	663.765	424.103	407.826	81.748	114.993	77.090	20.211
1975	601.110	356.811	337.548	116.766	116.577	125.546	4.419
1976	848.657	411.468	385.405	141.275	165.702	23.798	10.558
1977	826.844	405.237	376.834	131.439	96.371	34.950	19.084
1978	832.265	318.130	296.925	152.954	84.508	40.174	18.852
1979	653.581	235.069	211.531	189.467	74.036	50.627	23.630
1980	504.780	189.368	163.426	263.354	67.405	40.442	28.503
1981	618.137	201.366	161.048	341.336	30.926	58.656	58.753
1982	639.142	188.946	151.278	468.654	55.707	0	49.388
1983	648.837	200.472	158.042	626.175	49.128	95.890	52.470
1984	683.717	214.415	178.018	863.589	38.885	142.948	45.815
1985	512.590	170.002	157.690	966.195	43.478	55.370	47.353
1986	580.109	275.235	258.848	1.081.306	57.674	55.141	35.608
1987	482.087	262.416	253.449	1.134.884	58.256	77.171	40.807
1988	400.320	254.938	251.120	1.162.548	51.641	151.651	53.021
1989	552.779	282.842	266.874	1.009.843	53.122	28.604	49.928
1990	672.110	293.742	283.243	896.132	79.236	12.190	47.707
1991	691.450	269.081	269.577	825.567	76.418	326.139	53.020
1992	814.544	301.355	297.765	775.901	52.944	9.892	60.000
1993	546.604	278.715	267.088	609.119	45.997	2.789	63.244
1994	362.666	251.017	242.466	469.345	47.655	1.769	61.145
1995	335.787	272.707	264.111	401.292	44.068	2.402	59.483
1996	411.170	267.060	243.280	416.795	47.618	2.299	40.697
1997	468.070	238.539	220.615	463.323	45.727	519	33.321
1998	430.407	235.360	218.354	465.235	43.333	164	25.907
1999	435.193	224.444	201.942	487.525	41.582	133	17.475

2000	768.386	195.672	185.610	730.496	41.693	154	13.645
2001	327.417	226.899	213.998	718.665	43.092	23.606	20.242
2002	324.760	139.275	125.071	464.228	40.749	33.699	26.916
2003	557.092	129.258	65.398	587.479	16.379	5.186	34.151
2004	646.182	109.678	76.257	811.949	15.291	1.150	40.198
2005	516.703	113.827	81.685	811.948	20.610	424	60.355
Toplam	30.049.706	17.210.230	15.686.736	-	3.327.660	4.102.718	2.006.193

B. ÖRGÜTLENME

4904 sayılı Yasanın 4. maddesine göre Kurumun organları; Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Genel Müdürlük ve İl İstihdam Kurullarıdır.

1. Genel Kurul

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı veya görevlendireceği kişinin başkanlığında; sosyal taraflardan 46 ve kamudan 32 olmak üzere Bakan dahil 79 üyeden oluşur.

2. Yönetim Kurulu

Yönetim Kurulu; Kurumun en yüksek yönetim, karar, yetki ve sorumluluğa sahip organı olup, Genel Müdürün başkanlığında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanının ve Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanın önerisi üzerine atanan birer temsilci ile en çok üyeye sahip işçi konfederasyonu, işveren konfederasyonu ve Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonunca belirlenen birer temsilci olmak üzere altı üyeden oluşmaktadır.

3. Genel Müdürlük

Genel Müdürlük, merkez ve taşra örgütünden oluşmakta ve merkezde; Genel Müdür ve 2 Genel Müdür yardımcısı yanında aşağıdaki birimler bulunmaktadır.

Kurumun ana hizmet birimleri; İşgücü Piyasası Bilgi Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, İşgücü Uyum Dairesi Başkanlığı, İstihdam Dairesi Başkanlığı, İşsizlik Sigortası Dairesi Başkanlığı, Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığıdır.

Kurumun taşra örgütü ise 81 il müdürlüğü ile merkez nüfusu 100.000 ve yukarı olan veya Sosyal Sigortalar Kurumuna tâbi çalışan sayısı 10.000'in üzerinde bulunan ilçelerden gerekli görülenlerde kurulan 21 şube müdürlüğünden oluşmaktadır.

4. İl İstihdam Kurulları

Ayrıca illerde Valinin başkanlığında, sosyal taraflar ile kamu temsilcilerinden oluşan ve istihdamı koruyucu ve geliştirici önlemleri saptamak üzere her yıl eylül ayı içinde olağan toplantısını yapan il istihdam kurulları bulunmaktadır.

C. PERSONEL DURUMU

31.12.2005 itibarıyla Kurumda 2.331 kadrolu, 8 sözleşmeli personel görev yapmaktadır.

2003, 2004 ve 2005 yıllarındaki dolu ve boş kadro sayıları ile kadrolu personelin merkez ve taşradaki dağılımı aşağıda gösterilmiştir.

Kadro Durumu

Yıllar	Merkez			Taşra			Genel		
	Dolu	Boş	Toplam	Dolu	Boş	Toplam	Dolu	Boş	Toplam
2003	370	636	1006	1297	1102	2399	1667	1738	3405
2004	457	508	965	1433	1017	2450	1890	1525	3415
2005	516	428	944	1815	656	2471	2331	1084	3415

Personelin %65'i yüksek okul, %29'u ise lise mezunudur. 2.331 personelin 1.688'i (%72,4) erkek, 643'ü (%27,6) kadındır. Kurumda 57 değişik unvanında personel çalıştırılmaktadır.

D. KURUM ÇALIŞMALARI

1. İşe Yerleştirme Hizmetleri

İşe yerleştirme hizmeti, açık işe uygun işçi bulunması anlamına gelmektedir.

a) Yurt İçi İşe Yerleştirme

a.1) Başvuru

2003 yılında toplam 557.092 kişi Kuruma iş isteği ile başvurmuş iken, bu sayı 2004 yılında 646.182, 2005 yılında 516.703 olmuştur.

2005 yılında Kuruma yapılan başvurular arasında 20-29 yaş grubundaki genç işsizler %49.87 gibi oldukça yüksek bir orana sahiptir. Daha sonra sırasıyla 30-34 (%18.58), 35-39 (%12.45) ve 40-44 (%9.66) yaş grupları gelmektedir.

Kuruma yapılan başvurularda; 196 bin 773 kişiyle (%38.08) ilköğretim mezunları birinci sıradadır. Bunu 104.832 (%20.29) kişiyle lise ve dengi okul mezunları, 71.579 kişiyle (%13.85) orta ve dengi okul mezunları, 53.313 kişiyle (%10.32) meslek lisesi mezunları, 36.347 kişiyle (%7.03) üniversite mezunları izlemektedir.

2005 yılı verilerine göre Kuruma bir iş isteği ile başvuranların %66.15'i nitelikli, %33.85'i ise niteliksizdir. Nitelikli işçiler grubunu oluşturanların yaklaşık %38'i büro nezaretçileri ve elemanları, yöneticiler ile muhasebecilerdir.

a.2) Açık İş

İşçi gereksiniminin karşılanması amacıyla, 2004 yılında kamu iş yerlerinden 48.904, özel iş yerlerinden

60.774 olmak üzere toplam 109.678 kişilik; 2005 yılında kamu iş yerlerinden 34.655, özel iş yerlerinden 79.172 olmak üzere toplam 113.827 kişilik iş gücü istemi (açık iş) alınmıştır.

a.3) Gönderme ve Takdim

İşverenin istediği açık işe en uygun olan işçi seçilmekte ve iş yerine gönderilmektedir. İş arayanın, işverenle görüşmek üzere iş yerinde bulunması, Kurumca takdim olarak adlandırılmaktadır.

2005 yılında kamu sektöründen alınan 34.655 kişilik açık işe 42.464, özel sektörden alınan 79.172 kişilik açık işe ise 264.976 kişinin takdimi yapılmıştır. 2005 yılında işverene yapılan takdimlerden; 5.282'si iş yerine gitmemiş, 3.250'si işi kabul etmemiş, 143.360'ı ise işverence kabul edilmemiştir. Bunun sonucunda, 2005 yılında yapılan takdimlerin 151.892'sinde sonuca ulaşılammıştır.

a.4) İşe Yerleştirme

2005 yılında Kurum, kamu sektöründe 32.753, özel sektörde ise 48.932 olmak üzere toplam 81.685 kişiye iş olanağı sağlamıştır.

İstihdam hizmetleriyle ilgili olarak 2000 - 2005 yıllarındaki genel veriler aşağıda yer almaktadır.

İ İstihdam Hizmetleri

Yıllar	Kayıtlı Başvuru	Açık İş	İşe Yerleştirme		Kayıtlı İşsiz
			Kamu	Özel	
2000	768.386	195.672	108.624	76.986	730.496
2001	327.417	226.899	143.890	70.108	718.665
2002	324.760	139.275	100.589	24.482	464.228
2003	557.092	129.258	39.459	25.939	587.479
2004	646.182	109.678	42.753	33.504	811.948
2005	516.073	113.827	32.753	48.932	881.261

a.5) Özürlü ve Eski Hükümlüler ile Terörden Etkilenenlerin İşe Yerleştirilmeleri

4857 sayılı İş Yasasının 30. maddesine göre işverenler, 50 veya daha fazla işçi çalıştırdıkları iş yerlerinde her yıl ocak ayı başından itibaren Bakanlar Kurulunca belirlenecek oranlarda özürlü ve eski hükümlü ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasasının ek 1. maddesinin (B) fıkrası uyarınca işe alınması zorunlu olan terör mağduru işçiyi meslek, beden ve ruhi durumlarına uygun işlerde çalıştırmakla yükümlüdürler. Bu kapsamda çalıştırılacak işçilerin toplam oranı %6'dır. Ancak özürlüler için belirlenecek oran, toplam oranın yarısından az olamaz.

Özürlüler

Özürü çalıştırmakla yükümlü olmadığı halde çalıştıran veya kontenjanı kapsamında da olsa %80'den fazla çalışma gücü kaybı olan özürü işe alan işverenlerin bu özürü için ödemeleri gereken sigorta primi hisselerinin %50'si Hazinece karşılanmaktadır.

Özürülerin Başı İle İşe Yerleştirme, Sıra Bekleme Durumları

Özürü	2003			2004			2005		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Başvuru	42.766	6.452	49.218	33.377	5.578	38.955	21.830	4.029	25.859
İşe Yerleştirme	10.908	1.573	12.481	14.992	2.180	17.172	20.274	3.043	23.317
Kamu	430	34	464	1.152	168	1.320	1.547	181	1.728
Özel	10.478	1.539	12.017	13.840	2012	15.852	18.727	2.862	21.589
Sıra Bekleyen	54.446	7.886	62.332	63.049	9.673	72.722	59.829	9.716	69.545

Kurum kayıtlarına göre, 2005 yılı sonu itibarıyla; özürü çalıştırmak zorunda olan iş yeri sayısı 13.084, çalışan özürü sayısı 63.093, kontenjan fazlası olarak çalışan özürü sayısı 2.891, açık kontenjan sayısı 24.814 olup, 69 bin 545 özürü de işe yerleştirilmek için sıra beklemektedir.

Eski Hükümlüler

4857 sayılı İş Yasası, özürülerde olduğu gibi, işverenlerin kontenjan fazlası çalıştırdığı eski hükümlüler için ödemeleri gereken sigorta prim hisselerinin %50'sinin Hazinece ödeneceğini kurala bağlamıştır.

Eski Hükümlülerin Baş İle İşe Yerleştirme, Sıra Bekleme Durumları

Eski Hükümlüler	2003			2004			2005		
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam
Başvuru	18.815	265	19.080	15.141	210	15.351	8.654	163	8.817
İşe Yerleştirme	5.902	95	5.997	5.542	106	5.648	6.574	120	6.694
Kamu	191	3	194	438	3	441	632	6	638
Özel	5.711	92	5.803	5.104	103	5.207	5.942	114	6.056
Sıra Bekleyen	21.643	289	21.932	26.015	346	26.361	24.976	382	25.358

Bir işe yerleştirilmek üzere, 2005 yılı sonu itibarıyla 25 bin 358 eski hükümlü sıra beklemekte olup, çalışan eski hükümlü sayısı 24.727, kontenjan fazlası olarak çalışan eski hükümlü sayısı ise 4.083'dür.

Terörle Mücadele Yasası Kapsamındakiiler

Terörle Mücadele Yasası Ek Madde 1'e göre terör eylemleri nedeni ve etkisiyle; şehit olan ve çalıştırılmayacak biçimde malul bulunan kamu görevlileriyle er ve erbaşların, varsa eşlerinin, yoksa çocuklarından birisinin, çocukları da yoksa kardeşlerinden birisinin veya malul olup da çalışabilir durumda olanların, 50 veya daha fazla işçi çalıştıran işverenlerin çalıştırdıkları işçi sayısının %2'si oranında işe yerleştirmeleri zorunludur.

4857 sayılı İş Yasasının 30. maddesine göre, Bakanlar Kurulunca belirlenecek oranların üzerinde terör mağduru çalıştıran işverenlerin, kontenjan fazlası çalıştırdığı işçiler için ödemeleri gereken sigorta prim hisselerinin %50'si Hazinece ödenecektir.

Terörle Mücadele Yasası Kapsamında İşe Yerleştirilenler

Yıl	Açık Kontenjan	İşe Yerleştirme	Sıra Bekleyenler
2001	21.390	40	226
2002	24.453	31	52
2003	30.073	55	210
2004	18.717	87	187
2005	23.706	86	190

a.6) Tarım İçi İşe Yerleştirme

Türkiye İş Kurumunun görevleri arasında, "tarım işlerinde ücretli iş ve işçi bulma aracılığına izin verilmesi ve kaldırılmasına ilişkin işlemleri yapmak" da bulunmaktadır.

Tarım içi ve tarım dışı işe yerleştirmelerin son beş yıldaki dağılımı aşağıda gösterilmiştir.

Tarım İçi İşe Yerleştirme / *Tarım Dışı İşe Yerleştirme*

Yıllar	Tarım İçi İşe Yerleştirilen Sayısı	Tarım Dışı İşe Yerleştirilen Sayısı	Toplam
2001	66.474	147.524	213.998
2002	11.737	113.334	125.071
2003	2.705	62.693	65.398
2004	4.249	72.008	76.257
2005	2.091	79.594	81.685

a.7) İşsizler

Çalışma çağında ve gücünde olan, Kurum tarafından kendisine en az asgari ücret düzeyinde iş bulunamayan aktif kayıtlardaki kişiler, Kurumca işsiz olarak tanımlanmaktadır. Kayıtlı iş gücünden, daha iyi koşullarda iş arayanlar, emeklilerden iş arayanlar ve belli bir iş yerinde çalışmak isteyenler çıkarıldığında geri kalanlar "işsiz" sayılmaktadır.

İşsizlik, gelişmişlik düzeylerine göre farklılık göstermekle beraber tüm ülkelerin en önemli sorunlarından biridir. 2004 yılı itibarıyla ortalama işsizlik oranı, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da %13'ün üzerinde seyrederken; ABD'de %5.5, OECD ülkelerinde %6.9, AB (15) ülkelerinde %8.1 düzeyindedir. Avrupa ülkelerinde 1960'lı yıllarda %3 civarında olan işsizlik oranı, 1970 yılından itibaren düzenli bir artış göstererek yapısal bir durum halini almış ve 1996 yılında AB işsizlik ortalaması en yüksek seviyeye (%10.2) yükselmiştir.

Türkiye'de işsizlik oranı 2000 yılında %6.5, 2001 yılında %8.4, 2002 yılında %10.3, 2003 yılında %10.5, 2004 ve 2005 yıllarında %10.3 olarak gerçekleşmiştir. 2005 yılı Kasım döneminde geçen yılın aynı dönemine göre işsiz sayısı 183 bin kişi artarak 2 milyon 611 bin kişiye ulaşmış, işsizlik oranı ise %10.0'dan %10.6'ya yükselmiştir. Yıllar itibarıyla Türkiye'de işsiz sayıları aşağıda gösterilmiştir.

Türkiye'de İşsiz Sayıları (000)

Yıllar	İşsiz Sayısı	Yıllar	İşsiz Sayısı	Yıllar	İşsiz Sayısı
1988	1.637	1994	1.775	2000	1.452
1989	1.709	1995	1.607	2001	1.902
1990	1.611	1996	1.416	2002	2.412
1991	1.662	1997	1.462	2003	2.493
1992	1.729	1998	1.527	2004	2.498
1993	1.725	1999	1.774	2005	2.520

Kasım 2005 itibarıyla genç nüfustaki işsizlik oranı Türkiye genelinde %19.6 iken, kentlerde %21.9, kırdada %15.8 olarak ortaya çıkmıştır. Genç erkek nüfustaki işsizlik oranı genel olarak %19.7, kentlerde %20.5, kırdada %18.1 iken; kadınlarda Türkiye geneli %19.4, kentler %25.0, kırdada %11.8'dir. Kayıtlı işsizlerin 2003-2005 yılları itibarıyla yaş gruplarına göre dağılımı aşağıda gösterilmiştir.

Kayıtlı İşsizlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş Grupları	2003		2004		2005	
	Toplam	%	Toplam	%	Toplam	%
15-19	8.429	1,43	14.081	1,73	13.178	1,5
20-24	123.058	20,95	160.266	19,74	134.153	15,22
25-29	170.321	28,99	240.508	29,62	238.219	27,03

30-34	119.974	20,42	162.394	20	185.482	21,05
35-39	78.498	13,36	103.249	12,72	127.140	14,43
40-44	52.355	8,91	74.969	9,23	101.818	11,55
45-64	34.355	5,85	55.759	6,87	80.322	9,11
65 ve üstü	489	0,08	722	0,09	949	0,11
Toplam	587.479	100	811.948	100	881.261	100

2005 yılında Kuruma kayıtlı işsizlerin %54,25'i bir işe yerleştirilmek üzere 1 yıldan fazla süre beklemek zorunda kalmıştır.

2005 yılı itibarıyla işsizlerin mesleklere göre dağılımında %15.02 ile büro nezaretçileri ve elemanları ilk sırayı almakta, bunu %4.84 ile yöneticiler ve %3.65 ile ağır vasıta şoförleri izlemektedir. Vasıfsız işsizler ise %34.14'lik bir orana sahiptir.

2005 yılı itibarıyla Kuruma kayıtlı 881 bin 261 işsizden; 310 bin 241'i Marmara Bölgesinde (%35.2) ve 139 bin 965'i İç Anadolu Bölgesinde (%15.9) bulunmaktadır.

b) Yurt Dışı İşe Yerleştirme

İşverenlerin yurt dışında kendi iş ve faaliyetlerinde çalıştıracağı işçileri sağlamalarına ilişkin işlemlerin gerçekleştirilmesi, yurt dışı iş sözleşmelerinin yapılmasına aracılık edilmesi gibi konularda İŞKUR yetkili kılınmıştır.

Yurt dışına 1961-2005 yılları arasında toplam 2.006.193 işçi gönderilmiştir. En fazla işçinin gönderildiği yıl 135.820 kişi ile 1973 olmuş, bunu 129.575 kişi ile 1970, 103.975 kişi ile 1969 yılı izlemiştir. En fazla işçi gönderilen ilk üç ülke; 689.029 işçi ile Almanya, 488.686 işçi ile S.Arabistan, 234.672 işçi ile Libya olmuştur.

Yurt dışına gönderilmek üzere 2003 yılında 34.151, 2004 yılında 40.198, 2005 yılında ise 60.355 işçi ile iş sözleşmesi imzalanmıştır. 2003-2005 yıllarında yurt dışına Kurum kanalı ile gönderilen işçi bulunmamaktadır.

c) Özel İstihdam Büroları

4857 sayılı İş Yasası ve 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Yasası İŞKUR'dan izin alınmak ve Kurumca denetlenmek koşuluyla özel istihdam bürolarının kurulmasına izin verilmiştir.

Özel istihdam büroları, kamu kurum ve kuruluşları dışında yurt içinde ve dışında iş ve işçi bulmaya aracılık ve insan kaynakları yönetimi alanında danışmanlık hizmetleri vermektedirler. Kurumun izni çerçevesinde faaliyette bulunan bu bürolar, Kurum tarafından denetlenmektedir. Uygulamanın başladığı 2004 yılında 23, 2005 yılında 79 olmak üzere toplam 102 özel iş bulma bürosuna izin verilmiştir.

İlk çalışma izninin verildiği 14 Haziran 2004 tarihinden 2005 yılı sonuna kadar bu bürolara 924.429 başvuru yapılmış, bunlardan 11.483'ü işe yerleştirilmiştir.

2. Aktif İş Gücü Programlarına İlişkin Çalışmalar

İşsizliği azaltmak, istihdamı korumak ve artırmak amacıyla tüm ülkelerde mesleğe yöneltme hizmetinin verildiği, meslek eğitiminin kazandırıldığı, iş ve meslek danışmanlığının sunulduğu, iş arama stratejilerinin geliştirildiği aktif iş gücü politikaları ile ilgili programlar uygulanmaktadır.

a) Meslek Araştırma, Geliştirme Çalışmaları

"İş analizi"; işlerin doğru, etkin ve ayrıntılı bir biçimde değerlendirilmesi amacıyla her işin ayrı ayrı niteliğini, niceliğini, gereklerini, sorumluluklarını, çalışma koşullarını bilimsel yöntemlerle inceleyen ve bilgi toplayan bir tekniktir. İş analizi çalışmalarının amacı, işin başarılı bir şekilde yürütülebilmesi için; işçide olması gereken niteliklerin, kullanılan malzeme ve araç, gerecin, işçinin eğitim ve öğretim durumunun, işçi için mevcut risklerin, iş yerinin çalışma koşullarının belirlenmesidir.

Meslek standartları kapsamında planlanan çalışmalar devlet, işçi ve işveren kesimlerinin birlikte kurup yaşatacağı bir kurumsal organizasyonun varlığını gerekli kıldığından 21.09.2006 günlü, 5544 sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu Yasası çıkarılmıştır. Ayrıca "Meslek Standartları Sınav ve Sertifikasyon Sistemi"nin kurulması amacıyla Kurumun eş güdümünde 250 mesleğin standartları ile soru bankaları hazırlanmış ve ortak kullanıma açılmıştır.

Yapılan iş analizlerinden yeni mesleklerin standart tanım ve görevleri çıkartılarak bunlar Meslek Bilgi Yaprağına dönüştürülmüş ve Türk Meslekler Sözlüğünde tanım ve görevlerine yer verilen toplam meslek sayısı 2.682'ye ulaşmıştır.

b) İş ve Meslek Danışmanlığı Çalışmaları

İş ve Meslek Danışmanlığı, kişilerin özellikleri ile mesleklerin gerektirdiği nitelik ve koşulları karşılaştırarak, bireyin istek ve durumuna en uygun iş ve mesleği seçmesi, seçtiği mesleklerle ilgili eğitimden yararlanması, işe uyumunun sağlanması ve işe yerleştirilmesiyle ilgili sorunların çözümüne yardım edilmesi sürecidir.

Mesleki bilgilendirme ve mesleki danışma amacıyla Kuruma başvurulara bu konuda gerekli hizmetin sunulmasını sağlamak üzere meslek bilgilerinin standartlarını oluşturacak Meslek Danışma Komisyonu (MEDAK) kurulmuştur.

Meslekler ve mesleki eğitim yerleri hakkında bilgilerin gereksinim sahiplerinin kullanımına sunulduğu 39 ilde faaliyet gösteren 41 Meslek Danışma Merkezinden, 2003 yılında 50.640, 2004 yılında 46.362, 2005 yılında 55.012 kişi yararlanmıştır.

c) İş Gücü Yetiştirme Kursları

İş gücünün niteliğini yükseltmek amacıyla, Kuruma kayıtlı işsizlere yönelik olarak gereksinim duyulan alanlarda iş gücü yetiştirme kursları düzenlenmektedir.

2003 yılında çeşitli mesleklerde düzenlenen 398 iş gücü yetiştirme kursuna toplam 12.874 kişi katılmıştır. 2004 yılında 300, 2005 yılında 500 iş gücü yetiştirme kursu açılmıştır. Kursiyer sayısı 2004 yılında 8.575, 2005 yılında 11.473'tür.

Beş ayrı tür iş gücü yetiştirme kursu düzenlenmektedir.

c.1) İstihdam Garantili İş Gücü Yetiştirme Kursları

İş piyasasında geçerli bir mesleği olmayan işsizlerin, iş gücü piyasasının gereksinim duyduğu mesleklerde yetiştirilerek işe yerleştirilmelerini amaçlayan kurslardır. 2003-2005 yıllarında 60 kurs açılmış, 1.144 kişi bu kurslara katılmıştır.

c.2) Kendi İşini Kuracaklara Yönelik İş Gücü Yetiştirme Kursları

İşsizlerden herhangi bir mesleki bilgi ve becerisi bulunmayanların gelir getirici bir faaliyette bulunmalarını sağlamak amacıyla düzenlenen meslek edindirme kurslarıdır. 2003-2005 yıllarında açılan 80 kurstan 1.367 kursiyer yararlanmıştır.

c.3) Özürlülere Yönelik İş Gücü Yetiştirme Kursları

Kurum herhangi bir mesleği olmayan özürlülere bilgi ve beceri kazandırmak ve bu suretle onları işe hazırlamak üzere iş gücü yetiştirme kursları düzenlemektedir. 2003-2005 yıllarında düzenlenen 85 kursa 2.253 kişi katılmıştır.

c.4) Hükümlülere Yönelik İş Gücü Yetiştirme Kursları

Bu yöntemle işverenlere eski hükümlü kontenjanlarını nitelikli personel ile doldurma olanağı sağlanması, eski hükümlülerin de daha kolay iş bulmaları amaçlanmıştır. 2003-2005 yıllarında düzenlenen 134 kursa 2.162 kursiyer katılmıştır.

c.5) İşsizlik Sigortası Kapsamında Düzenlenen İş Gücü Yetiştirme Kursları

İşsizlik Sigortası kapsamında işsizlik ödeneği alan işsizlerin, iş gücü piyasasının gereksinim duyduğu mesleklerde yetiştirilerek işe yerleştirilmeleri amacıyla meslek geliştirme, değiştirme ve edindirme eğitimlerine 2002 Nisan ayından itibaren başlanmıştır. 2003-2005 yıllarında düzenlenen 109 kursa, 1.714 kursiyer katılmıştır.

d) İşletmelerde Eğitim Çalışmaları

Bu çalışmalarda; işletme ve verimlilik kültürü ile kalite ve iş güvenliği bilinci artırılarak iş gücünün yüksek performansa ulaşmasına katkı sağlanmakta, ilk ve orta kademe yöneticilerinin yöneticilik ve eğitici niteliklerinin geliştirilmesine yönelik eğitimler verilmektedir.

İşletmelerde eğitim seminerleri kapsamında düzenlenen programlara ilişkin veriler aşağıdaki çizelgededir.

**İşletmelerde
Düzenlenen Eğitim Seminerleri**

Düzenlenen Seminerlerin Türü	2004			2005		
	Seminer Verilen İşyeri Sayısı	Seminer Sayısı	Seminerlere Katılan Sayısı	Seminer Verilen İşyeri Sayısı	Seminer Sayısı	Seminerlere Katılan Sayısı
İşçi Geliştirme Semineri		44	1.015		83	1.851

İlk Kademe Yöneticilik Sem.	105	10	182	140	19	334
Orta Kademe Yöneticilik Sem.		19	316		7	131
Zaman Yönetimi Semineri		9	201		20	390
Toplam Kalite Yönetim Sem.		12	224		11	235
İnsan İlişkileri ve Stres Sem.		17	375		21	440
İnsan İlişkileri ve İletişim Sem.		40	805		30	636
İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Sem.		79	1.746		151	3.320
Toplam		230	4.864		342	7.337

3. Pasif İş Gücü Programları

a) İşsizlik Sigortası Hizmetleri

Türkiye'de işsizlik sigortası 25.08.1999 günlü, 4447 sayılı Yasa ile çalışma hayatındaki yerini almış ve prim kesintileri 1 Haziran 2000 tarihinde başlamıştır. İşsizlik sigortası primlerinin toplanmasından Sosyal Sigortalar Kurumu, diğer her türlü hizmet ve işlemlerin yapılmasından İŞKUR görevli, yetkili ve sorumludur.

İşsizlik sigortası primleri, prime esas aylık brüt kazançlar üzerinden; sigortalı %2, Devlet %2 ve işveren %3 oranında iken; 2002 yılından itibaren bu oranlar birer puan düşürülmüştür.

İş sözleşmesinin sona ermesinden önceki son 120 gün prim ödeyerek sürekli çalışmış olmak koşuluyla, son 3 yıl içinde 600 gün prim ödeyerek çalışmış sigortalılar 180 gün, 900 gün prim ödeyerek çalışmış sigortalılar 240 gün, 1080 gün prim ödeyerek çalışmış sigortalılar 300 gün süre ile; işsizlik ödeneğinden, sağlık sigortası hizmetlerinden, danışmanlık ve işe yerleştirme hizmetlerinden, mesleki eğitim hizmetlerinden yararlanabilmektedirler.

İlk işsizlik ödemeleri 2002 yılı Mart ayında yapılmış olup, işsizlik ödeneğinden yararlanan kişi sayısı ve ödemelerle ilgili bilgiler aşağıda gösterilmiştir.

Yıllar	İşsizlik Ödemesi Sayısı	Ödeme Miktarı (YTL)
2002	296.356	46.814.448,45
2003	681.693	125.978.203,67
2004	832.347	199.889.834,00
2005	1.055.500	269.272.505,26

Toplam	2.865.896	641.954.991,38
---------------	------------------	-----------------------

b) İŞsizlik Sigortası Fonu

İŞsizlik Sigortası Yasasında belirtilen görev ve hizmetler için mali kaynak sağlamak, piyasa şartlarında kaynakları değerlendirmek, Yasanın öngördüğü ödemelerde bulunmak üzere 4447 sayılı Yasanın 53. maddesi uyarınca "İŞsizlik Sigortası Fonu (İSF)" kurulmuştur.

Yasanın uygulanmaya baŐlandığı 1 Haziran 2000 tarihinden itibaren SSK tarafından tahsilatı yapılarak Fona aktarılan primler ve gecikme zamları, Hazine tarafından aktarılan Devlet payı, işverenlerden alınan idari para cezaları ve Fonun değerlendirilmesi sonucu elde edilen faiz gelirlerine ilişkin bilgiler ile 4857 sayılı İŞ Yasasının yürürlüğe girdiği 10.06.2003 tarihinden itibaren ayrılan Ücret Garanti Fonu tutarları aşağıda gösterilmiştir.

Fon Gelir-Gider Tablosu (YTL)

Gelir ve Giderler (31.12.2005)	Toplam
İŐŐi İŞveren Primleri	5.677.949.122,50
Gecikme Zammı	117.194.859,05
Devlet Katkısı	1.967.400.954,00
İdari Para Cezaları	11.933.845,59
Faiz Geliri	11.040.549.672,76
Toplam	18.805.028.453,89
İŞsizlik Sigortası Fonu	18.003.411.357,68
İŞsizlik Sigortası Fonu Gideri	772.648.779,59
Ücret Garanti Fonu	25.685.241,36
Ücret Garanti Fonu Gideri	3.283.075,27
Toplam Fon Varlığı	18.029.096.599.04

Fonun 2003-2005 yılları bilançoları ile gelir-gider çizelgelerinin özetine de aşağıda yer verilmiştir.

Bilanço

A K T İ F	2003 (Milyon TL)	2004 (Milyon TL)	2005 (YTL) (*)
I-Dönen Varlıklar	7.836.435.223	8.244.369.541	10.153.810.855,86
A. Hazır Değerler	657.945.171	503.358.764	432.046.972,55
B. Menkul Kıymet ve Varlıklar	5.366.438.527	6.258.311.028	7.511.903.869,28
C. Alacaklar	881.763	2.428.529	5.247.103,00
D. Gel. Aylara Ait Gel.Tah.	1.811.169.762	1.480.271.220	2.204.612.911,03

II-Duran Varlıklar	1.736.272.911	5.560.977.850	8.367.665.214,08
B. Mali Duran Varlıklar	1.703.556.303	5.343.234.151	8.160.604.135,84
C. Maddi Duran Varlıklar	-	-	-
D. Gel. Yıllara Ait Gel. Tah.	32.716.608	217.734.699	207.061.078,24
Aktif Toplamı	9.572.708.134	13.805.347.391	18.521.476.069,94
Nazım Hesaplar	9.216.428.526	14.536.961.009	18.218.568.954,00
P A S İ F			
I-Kısa Vadeli Yabancı Kaynakl.	3.256.248	2.827.082	9.186.098,93
A. Borçlar	2.314.612	2.724.062	6.347.461.79
B. Vergi Resim Harçlar	59.500	99.724	127.864,48
C. Gider Tahakkukları	879.449	-	-
D. Diğer Borçlar	-	19	1.390.567,73
E. Alınan Depozito ve Tem.	2.687	3.277	4.211,72
F. Gelecek Aylara Ait Gelirler	-	-	1.315.993,21
II-Uzun Vadeli Yaban.Kay.	-	-	-
III-Özkaynaklar	9.569.451.886	13.802.520.309	18.512.289.971,01
A. Geçmiş Yıllar Gelir Fazla.	4.957.465.565	9.569.451.887	13.802.520.308,08
B. Dönem Geliri	4.611.986.321	4.233.068.422	4.709.769.662,93
Pasif Toplamı	9.572.708.134	13.805.347.391	18.521.476.069,94
Nazım Hesaplar	9.216.428.526	14.563.961.009	18.218.568.954,00

Gelir-Gider Tablosu

GELİRLER	2003 (Milyon TL)	2004 (Milyon TL)	2005 (YTL) (*)
A. İşsizlik Sigortası Primleri	1.401.071.144	1.639.206.475	2.006.845.715,25
B. Faiz Gelirleri	3.391.543.070	2.778.257.357	3.030.805.175,03
C. İş.Sig.Prim.Gecikme Zammı	36.949.075	31.951.828	39.584.241,30
D. İş.Sig.Diğer Gel.	3.299.121	3.755.562	5.274.972,15
E. Kambiyo Karları	134.835.223	157.826.223	77.745.033,08
GENEL TOPLAM	4.967.697.633	4.610.997.445	5.160.255.146,81
GİDERLER			
A.Genel Giderler	155.099.235	239.337.571	328.654.174,87
-İşsizlik Sig. Ücretleri	91.396	-	-
-Sigortalı İşsize Yap. Ödemeler	149.925.106	234.186.842	313.025.580,97

-Ücret Garanti Fonu Ödemesi	-	-	3.253.233,52
-Kısa Çalışma Ödemesi	-	-	582.621,02
-Hizmet İçi Eğitim Gid.	10.896	-	-
-Yurt İçi Geç. Gör. Yollukları	1.786	-	-
-Yurt Dışı Geç. Gör. Yollukları	1.568	-	-
-Cari Yıl Stok Gid.	11.618	-	-
-Müş. Firma ve Kişl. Ödenen	188.598	20.124	29.500,00
-Ulaştırma ve Haberl. Gid.	1.742	9.034	38.807,66
-Sabit Kıymet Gid.	113.694	34.628	63,72
-Tarifeye Bağlı Ödemeler	4.578	7.053	8.416,82
-Eğitim ve Kurs Gid.	255.540	69.496	865.058,00
-Diğer Hizmet Alımları	9.662	11.280	51.535,13
-Kırt. Baskı ve Yayın Gid.	700	2.500	-
-Diğ. Tük.Malları ve Malz.Al.	1.885	4	484,15
-Vergi, Resim, Harç Gid.	2.873	9.826	769.443,27
-Sosyal Transferler	463.455	35.118	95.003,05
-İşsizlik Sig. Diğer Giderler	-	982.000	3.016.305,11
-Kurum Giderlerine Kat. Payı	4.014.138	3.969.666	6.918.122,45
B. Fon Gelirlerinden İadeler	1.134.618	-	-
C. Kambiyo Zararları	199.477.458	138.591.452	121.831.309,01
GELİR FAZLASI	4.611.986.321	4.233.068.422	4.709.769.662,93
Genel Toplam	4.967.697.632	4.610.997.445	5.160.255.146,81

* Geçici (İşsizlik sigortasıyla ilgili SSK rakamları gelmediğinden bazı hesaplar değişebilecektir.)

c) Ücret Garanti Fonu

4857 sayılı İş Yasasının 33. maddesine göre; konkordato ilan etmesi, aciz vesikası alması veya iflası nedeni ile işverenin ödeme güçlüğüne düştüğü hallerde, işçilerin son üç aylık ücret alacaklarını karşılamak amacıyla, İşsizlik Sigortası Fonu kapsamında Ücret Garanti Fonu oluşturulmuştur. Ücret Garanti Fonu, işverence işsizlik sigortası primi olarak yapılan ödemelerin yıllık toplamının %1'idir.

Şubat 2005-Aralık 2005 tarihleri arasında 1266 kişiye Ücret Garanti Fonu kapsamında 3.283.075,27 YTL ödeme yapılmıştır.

d) Kısa Çalışma Ödeneği

4857 sayılı İş Yasasının 65. maddesine göre; genel ekonomik kriz ve zorlayıcı nedenler sonucu iş yerinde en az dört hafta işin durması veya kısa çalışma durumlarında, izne çıkarılan işçilere çalışmadıkları süre için

işsizlik sigortasından kısa çalışma ödeneği ödenecektir. Bu süre en fazla üç ay ile sınırlı olup, ödeme miktarı işsizlik ödeneği miktarı kadardır. Aralık 2005 itibarıyla 21 kişiye toplam 10.566,94 YTL kısa çalışma ödeneği ödenmiştir.

e) Özelleştirme Nedeniyle İşini Kaybedenlere Yönelik Çalışmalar

27.11.1994 günlü, 4046 sayılı Yasa gereğince; özelleştirme kapsamına alınan kuruluşlarda iş sözleşmesine dayalı olarak çalışırken sözleşmeleri tazminata hak kazanacak şekilde sona erenlere yasalardan ve yürürlükteki toplu iş sözleşmelerinden doğan tazminatları dışında; iş kaybı tazminatı ödenmesi, yeni bir iş bulma, meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimi verilmesi, sosyal güvenlik kuruluşları kesintilerinin hak sahipleri adına ilgili kurumlara yatırılması işlemlerinin yürütülmesinden İŞKUR, görevli, yetkili ve sorumlu kılınmıştır. İş kaybı tazminatı günlük net asgari ücretin iki katıdır.

İş kaybı tazminatı ve sosyal güvenlik primleri ödemeleri Mart 1995 tarihinden itibaren başlatılmış olup, konuya ilişkin çalışmalar aşağıda gösterilmiştir.

İş Kaybı Tazminat ve Sosyal Güvenlik Primi Ödemeleri (İKT)

Yıllar	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	TOPLAM
Kişi Sayısı	1.024	4.635	1.332	3.277	183	1.695	1.387	234	2.146	5.653	4.830	26.396
Ödenen İş Kaybı Tazminatı (Milyar TL)	26,7	492,3	137,6	1.758,3	236,0	2.680,9	5.108,2	1.810,0	4.878,1	24.099,3	28.517,2 Bin YTL	69.744,5 Bin YTL
Sigorta Primi (Milyar TL)	13,5	246,4	57,9	865,5	130,1	1.013,7	2.449,3	797,9	6.175,1	11.235,4	12.924,4 Bin YTL	35.909,3 Bin YTL
Toplam Ödeme (Milyar TL)	40,2	738,7	195,5	2.623,8	366,1	3.694,6	7.557,5	2.607,9	11.053,2	35.334,7	41.441,6 Bin YTL	105.653,8 Bin YTL

4. Kurumun Yürüttüğü Program ve Projeler

a) Özelleştirme Sosyal Destek Projesi (ÖSDP)

Proje, Özelleştirme İdaresi Başkanlığının eş güdümünde yürütülmüş, İŞKUR ve KOSGEB projenin öncü kurumları olarak görev almıştır. ÖSDP; Tazminatlar, Yeniden İşe Yerleştirme, Ekonomik Reform Programının Sosyal Etkileri ve Proje Yönetimi olmak üzere 4 bileşenden oluşmaktadır. Projenin toplam bütçesi, 250 milyon doları Dünya Bankası kredisi ve 105,3 milyon doları Türk Hükümeti katkısı olmak üzere toplam 355,3 milyon dolardır.

Proje kapsamında İŞKUR'un sunduğu hizmetlerin türlerine göre dağılımı aşağıda gösterilmiştir.

ÖSDP Sonuçlar

I

Hizmetin Türü	Tamamlanan Proje Sayısı	Hizmetleri Tamamlayan Katılımcı Sayısı	Başarılı Olan Katılımcı Sayısı	İşe Yerleştirilen Katılımcı Sayısı	İşe Yerleştirme Oranı (%)
Danışmanlık Hizmetleri	13	5.164	5.114	396	7,74
Formal Eğitim Hizmetleri	228	6.431	5.782	2.691	46,54
İşyeri Eğitim Hizmetleri	400	9.731	9.175	7.587	82,69
TYÇP Hizmetleri	76	956	949	183	19,28
Toplam	717	22.282	21.020	10.857	51,65

Birinci Özelleştirme Sosyal Destek Projesinden (ÖSDP-I) sonra Dünya Bankasından "İkinci Özelleştirme Sosyal Destek Projesi"nin finansmanı da sağlanmıştır. ÖSDP-II Projesinin 2008 yılı sonunda tamamlanması öngörülmektedir.

b) Kültürler Arası Staj Projesi

Bu çerçevede Almanya'da yaşayan mesleki eğitim almamış, kültürler arası diyalog sorunu yaşayan 100 Türk genci ile 100 Alman gencinin yaklaşık 40 gün Türkiye'de staj görmesi planlanmıştır; uygulamada bu rakamın üzerine çıkılarak toplam 240 gence hizmet verilmiştir.

c) Çalışan Çocukların Ailelerine Yönelik Proje (ILO/ IPEC)

Çalışan çocuklara ve ailelerine sosyal destek sağlamadan çocuk çalıştırılmasının önlenemeyeceği gerçeğinden hareketle, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu İzmir Grup Başkanlığı ile yapılan protokol çerçevesinde düzenlenen 10 işe yerleştirme güvenceli iş gücü yetiştirme kursuna 187 kişi katılmıştır.

d) Ceza İnfaz Kurumlarında Uygulanacak Meslek ve İş Kurma Kursları Projesi

Bu proje, ceza infaz kurumlarında bulunan yetişkin ve çocukların tahliyeleri sonrasında iş bulmaları veya kurmaları için Adalet Bakanlığı, Türkiye İş Kurumu, Milli Eğitim Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı iş birliği ile iş gücü yetiştirme kursları düzenlenmesini amaçlamaktadır.

e) Türkiye'de Yeniden Yapılanmaya Eşlik Edecek Aktif Politikalar - Kocaeli Pilot Projesi

Eylül 2003-Eylül 2005 tarihleri arasında uygulanan ve Haziran 2006'ya kadar uzatılması öngörülen Proje sonunda, Kocaeli'nde sigortalı işsizlerin aktif iş gücü politikalarından yararlanmaları için gerekli alt yapının sağlanması amaçlanmıştır.

f) İş Gücü Piyasası Analiz ve Tahmin Sisteminin Oluşturulması Projesi

Proje, İsveç Hükümeti tarafından AB'ye aday ülkelere yönelik olarak sürdürülen "Çalışma Hayatı ve Genişleme" konulu proje çerçevesinde, yerel iş gücü piyasası analiz ve raporlama sistemini oluşturarak iş

gücü piyasasındaki gelişmeleri izlemek amacıyla, Eylül 2002-Aralık 2003 tarihleri arasında, pilot il olarak seçilen Ankara'da uygulamaya konulmuştur.

g) Bölgesel Düzeyde İnsan Kaynakları Geliştirilmesi Projesi

Ülkemiz, gelişmişlik düzeyine göre 26 bölgeye ayrılmıştır. 2004-2006 döneminde bu bölgelerden 12'sinde insan kaynaklarının geliştirilmesi ve iş olanaklarının artırılması amacıyla uygulanan Proje Nisan 2005 tarihinde tamamlanmıştır.

h) Bilişim Çırakları Projesi

İhracatçı ve potansiyel ihracatçı firmalara ara eleman yetiştirmeyi amaçlayan Proje ile ekonomik ve sosyal yoksunluk içinde bulunan 1.020 lise ve meslek lisesi mezunu gencin, bilgi teknolojileri konusunda eğitilerek ihracatçı KOBİ'lerde işe yerleştirilmelerinin sağlanması hedeflenmektedir.

ı) Aktif İş Gücü Programları Projesi (AİPP)

Avrupa Komisyonu ve Türk Hükümetince finanse edilen ve toplam bütçesi 50 milyon Euro olan Projenin dört bileşeni vardır.

1) Politika Bileşeni kapsamında 25 ilde iş gücü piyasası analiz çalışması yapılmış, 8 pilot ilde il istihdam kurullarının alt komiteleri oluşturulmuş, ayrıca Türkiye'nin ulusal İnsan Kaynakları Gelişimi (İKG) Stratejisinin hazırlanmasına yönelik çalışmalar sürdürülmüştür.

2) Kurumsal Gelişim Bileşeninin amacı, İŞKUR hizmetlerinin geliştirmesine destek olmaktır.

3) "Yeni Fırsatlar" Hibe Planı Bileşeni, Avrupa İstihdam Stratejisine uygun aktif istihdam önlemlerinin uygulanması kapsamında, sivil toplum kuruluşları ve ilgili sosyal taraflarca geliştirilecek projelere 32 milyon Euro hibe yapılmasını öngörmektedir. Hibe Planı, iş gücü piyasasındaki dezavantajlı grupların istihdam edilebilirliğini artırmak için tasarlanmış ve proje uygulamaları başlatılmıştır.

İhale duyurusu sonucunda 1.395 proje önerisi alınmış; 245 proje başarılı bulunmuştur. Bu projelere 50.059 kişinin katılması ve bunların yaklaşık yarısının işe yerleştirilmeleri öngörülmüştür.

4) İŞKUR Ofislerinin Modernizasyonu kapsamında, 4 tadilat ve 16 yeni inşaat olmak üzere toplam 20 inşaat projesi hazırlanmıştır.

Proje sonuçlarını etkileyebilecek tüm tarafların proje izleme sürecine katılmalarını sağlamak amacıyla oluşturulan Proje Yönlendirme Komitesi, 11'i sosyal taraflardan, 14'ü kamudan olmak üzere 25 temsilciden oluşmaktadır.

5. Diğer Çalışmalar

a) İş Gücü Piyasası Verilerini Derlemek, Analiz Etmek ve Yayımlamak

Kurumca iş gücü piyasasına yönelik olarak kayda dayalı bilgi derlenmekte ve kullanıcılara sunulmaktadır. Bu amaçla iş arayanlara yönelik başvurular, alınan açık işler, kayıtlı işsizler, özürlü ve eski hükümlü bilgileri, yurt dışı başvuru ve göndermelere ilişkin sayısal bilgiler, meslekler, kayıtlı işsizlerin yaş grupları ve eğitim

düzeyleri, ekonomik faaliyetler kamu-özel ve tarım içi-tarım dışı ayırımına tâbi tutulmak suretiyle değerlendirilmekte; Aylık İstatistik Bülteni ve İstatistik Yıllığı olarak yayımlanmaktadır.

b) Otomasyon Çalışmaları

Kurumun tüm hizmetlerinin etkin ve kaliteli sunumunu sağlamak amacıyla, Kurumsal Dönüşüm Projesi (e-İŞKUR) uygulamaya konulmuştur.

c) Ulusal Gözlemevi Çalışmaları

Mesleki eğitim ve iş piyasası çalışmaları ve reformlarıyla ilgili veri toplamak, bu konuda ayrıntılı değerlendirmeler içeren "ülke raporları" hazırlamak, üye ülkelerden elde edilen bilgileri ve "iyi uygulama" örneklerini yaymak ve karşılıklı bilgi alış-verişini sağlamak amacıyla, Avrupa Eğitim Vakfı ile ÇSGB ve MEB arasında yapılan görüşmeler sonucunda İŞKUR bünyesinde "Ulusal Gözlemevi" oluşturulmuştur.

MALİ DURUM

4904 sayılı Yasanın 16. maddesine göre Kurumun gelirleri;

- Her yıl Bakanlık bütçesine Kurum için konulan ödenekten,
- Kurumca verilecek eğitim ve danışmanlık hizmetleri bedeli ile işverenlerden ve tarım araçları ile özel istihdam bürolarından alınan masraf karşılıklarından,
- 4857 ve 4904 sayılı yasalar uyarınca Kuruma aktarılan idarî para cezalarından,
- Kurumun taşınır ve taşınmaz mallarından elde edilen gelirlerden,
- Kurumca hazırlanan standart form ve benzerlerinin satışından elde edilecek gelirler ile diğer gelirlerden oluşmaktadır.

Kurumun 2003-2005 yılları bilanço ve gelir çizelgelerinin özetine aşağıda yer verilmiştir.

BİLANÇO

A K T İ F	2003 (TL)	2004 (TL)	2005 (YTL)
1-Dönen Varlıklar	8.817.652.469.278	27.796.614.194.680	29.377.548,61
a) Kasa ve Bankalar	5.762.452.943.690	10.071.354.054.364	13.070.399,58
b) His.sen.tah.ve haz.bono.	-	-	-
c) Alacaklar	857.289.530.191	1.916.209.312.625	4.193.050,68
d) Verilen Avanslar	1.263.372.516.642	12.290.488.109.289	7.933.340,71
e) Stoklar	22.911.012.913	2.458.701.531.176	2.662.728,97
f) Diğer Dönen Varlıklar	911.626.465.842	1.059.861.187.226	1.518.028,67

2-Duran Varlıklar	8.993.000.100.171	15.123.037.389.971	13.884.002,20
a)Haz.bono,yed.için al.tah.	-	-	-
b) Alacaklar	3.245.710.524	3.801.225.624	7.073,14
c) Verilen Avanslar	-	-	-
d) Maddi Duran Varlıklar	8.989.754.389.647	15.110.823.591.691	13.876.818,80
e) Gelecek Yıllara ait Gid.	-	8.412.572.656	110,26
Genel Toplam	17.810.652.569.449	42.919.651.584.651	43.261.550,81
Nazım Hesaplar	4.549.176.286.542	4.085.376.372.790	6.701.794,20
P A S İ F	2003 (TL)	2004 (TL)	2005 (YTL)
1-Kısa Vadeli yab. Kaynakl.	2.043.291.744.032	5.786.279.693.502	3.063.162,83
a)Al.kredi, kr. ve tahvil tak.	-	-	-
b) Borçlar	624.778.615.852	5.550.182.303.942	2.664.972,61
c) Alınan Avanslar	-	-	-
d) Ver.res.harç ve kesinti.	143.275.519.658	236.097.389.560	324.993,13
e) Gider Tahakkukları	233.956.174	-	73.197,09
f) Diğer yabancı kaynak.	1.275.003.652.348	-	-
2-Uzun vadeli yaban.kay.	1.382.536.142.416	1.686.712.811	3.296,85
a)Borçlar	1.382.536.142.416	1.686.712.811	3.296,85
b)Alınan Avanslar	-	-	-
Toplam (1+2)	3.425.827.886.448	5.787.966.406.313	3.066.459,68
3-Özkaynaklar	14.384.824.683.001	37.131.685.178.338	40.195.091,13
a)Ödenmiş Sermaye	-	-	-
b)Yeniden değerlendirme artışı	8.556.709.366.131	9.546.008.390.943	9.475.561,05
c)Yedekler	-	-	-
d)Özel Karşılıklar	-	2.653.021.712.705	3.824.810,92
e) Gelir Fazlalıkları	-	-	-
1)Geç.Yıl.gel.faz.	3.971.578.556.984	5.828.015.316.870	24.932.655,08
2)Dönem gel.fazlası	1.856.536.759.886	19.104.639.757.820	1.962.064,08
f) Gider Fazlalıkları	-	-	-
2) Dönem Gider faz (-)	-	-	-
Genel Toplam	17.810.652.569.449	42.919.651.584.651	43.261.550,81
Nazım Hesaplar	4.549.176.286.542	4.085.376.372.790	6.701.794,20

GELİR ÇİZELGESİ

GELİRLER	2003 (TL)	2004 (TL)	2005 (YTL)
A. Satışlar, Diğer Hasılatlar	4.872.361.982.898	7.191.949.102.726	8.630.590,98
İşçi Çal.ve Kim.Kar.	621.154.015.679	-	-
Sözleşme Hasılatı	445.893.367.464	630.462.208.438	864.907,82
Yurt İçi Mas. Kar.	1.272.436.600.000	2.016.842.000.000	1.275.854,78
Yurt Dışı Mas.Kar.	1.162.410.500.000	1.596.812.500.000	283.295,00
Seminer Mas.Karş.	81.600.000.000	88.700.000.000	154.072,00
Yurt dışı İlanla İşg.Tem.Mas.Karş.	22.600.000.000	73.805.000.000	31.799,00
Tarımda Mas. Karş	6.495.000.000	8.535.000.000	8.907,00
Özel İst.Büro.Mas.Karş.	-	21.000.000.000	81.634,00
Özürlü İst. Gelirler	1.131.219.857.745	2.589.321.172.525	2.027.666,99
Eski Hük.İst.Gelir	128.552.642.010	166.471.221.763	3.902.454,39
B. Faaliyet Dışı Hasılatlar	38.864.712.625.618	141.317.603.459.051	73.806.436,57
Faiz Gelirleri	40.747.074.370	15.198.997.360	34.239,05
Hazineden ve Diğ. Yardım	38.144.381.573.452	61.395.933.122.702	71.111.634,45
Geç.Yıl.Ait.Gel.	22.380.020.673	79.185.711.865.879	1.614.279,65
Arzi Satışlar	3.131.875.000	226.691.315.430	44.240,57
Alınan Kiralar	221.188.765.815	299.211.887.616	294.044,93
Diğer Hasılatlar	432.883.316.308	194.856.270.064	707.997,92
Toplam	43.737.074.608.516	148.509.552.561.777	82.437.027,55
GİDERLER	2003 (TL)	2004 (TL)	2005 (YTL)
Aylıklar	16.378.219.870.439	23.866.593.900.164	30.996.796,99
Sosyal Yardımlar	3.408.563.293.913	4.110.564.040.163	4.809.009,47
Diğer Ödemeler	1.447.089.379.956	1.960.761.453.552	3.179.217,89
Sosyal Güvenlik Giderleri	4.125.212.162.953	4.143.466.109.548	5.651.915,78
Yolluk Giderleri	463.559.968.022	623.134.464.417	711.365,71
Büro Giderleri	5.241.350.356.160	6.995.914.559.974	8.499.398,33
Vergi, Resim, Harç ve Kes.	168.406.581.592	85.760.300.622	111.802,92
Hizmetiçi Eğit.Gid.	12.274.116.000	-	-
Taşıt Araçları Gid.	129.287.394.849	175.124.273.021	235.306,53
Amortisman Gid.	877.618.685.292	2.652.768.059.263	3.410.354,40
Sosyal Tesis Gid.	8.545.616.731	-	-
İşgücü Yetiş. Eğt..Gid.	163.910.402.760	322.023.748.204	300.093,40

Diğer Giderler	1.368.275.210.987	73.183.476.842.316	13.709.427,52
Özürli ve Es. Hük.Gid	249.085.770.718	533.769.373.086	2.113.522,30
Sosyal Destek Proj.Gn.Gid	7.839.139.038.258	10.751.555.679.627	6.746.752,23
Giderler Toplamı	41.880.537.848.630	129.404.912.803.957	80.474.963,47
Dönem Gelir Fazlası	1.856.536.759.886	19.104.639.757.820	1.962.064,08
Toplam	43.737.074.608.516	148.509.552.561.777	82.437.027,55

IV. SAPTAMA VE DEĞERLENDİRMELER

A. GENEL KURUL VE YÖNETİM KURULUNUN ÇALIŞMALARI

1. Genel Kurul

4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Yasasının 5. maddesinde Genel Kurulun, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanının veya görevlendireceği kişinin başkanlığında, 46'sı sosyal taraf, 32'si kamu tarafı olmak üzere toplam 79 üyeden oluşacağı ve iki yılda bir kasım ayı içinde toplanacağı belirtilmiştir.

Denetlenen dönemde Kurul, 12-13.11.2003 tarihinde ikinci toplantısını, 30.11.2005 tarihinde üçüncü toplantısını gerçekleştirmiştir. 2003 ve 2005 yıllarındaki toplantılara sosyal taraf temsilcilerinin hemen tamamı katılmış iken kamudan gelen üyelerden 13'ü 2003, 7'si 2005 toplantısına katılmamıştır. İki yılda bir yapılan ve ülkenin uyguladığı istihdam politikalarının tartışıldığı Kurul toplantılarına gereken önemin verilmesini sağlamak üzere her toplantı sonrası bağlı oldukları bakanlıklara üyelerin katılma durumlarının bildirilmesi yerinde olacaktır.

2. Yönetim Kurulu

Yönetim Kurulu, Kurumun en yüksek yönetim, karar, yetki ve sorumluluğa sahip organıdır. Yönetim Kurulu haftada bir defadan az olmamak üzere toplanmaktadır.

4904 sayılı Yasanın 6. maddesinin (b) bendinde; Kurumca hazırlanan kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük ve yönetmelik taslaklarını inceleyerek Bakanlığa sunma görevi Yönetim Kuruluna verilmiştir.

B. PERSONELE İLİŞKİN SAPTAMA VE DEĞERLENDİRMELER

31.12.2005 itibarıyla toplam 3415 kadro mevcut olup bunun 2331'i dolu, 1084'ü boş bulunmaktadır. Dolu kadroların 516'sı merkezde, 1815'i taşradadır.

Kurumda toplam 57 kadro unvanı vardır. İstihdam ve Meslek Uzmanı ile yardımcısı unvanları dışındaki 55 unvan, diğer kamu kurumlarındaki kadro unvanlarından farklılık göstermemektedir.

4904 sayılı Yasanın 6 ve 7. maddelerine göre Kurumun 1-4 dereceli kadrolarına atama yapma yetkisi Genel Müdürün önerisi üzerine Yönetim Kuruluna, bunlar dışında kalan kadrolara atama yetkisi Genel Müdüre

aittir. 2004 yılında 40, 2005 yılında 327 kişi KPSS sonucuna göre Kuruma açıktan atama yoluyla alınmıştır. Ayrıca, 2004 yılında 25, 2005 yılında 5 olmak üzere toplam 30 İstihdam ve Meslek Uzmanı Yardımcısı alınmıştır.

4904 sayılı Yasanın 15. maddesi ile; Bakanlar Kurulunca belirlenecek fazla çalışma ücreti ve her yıl iki ikramiye verilmesinin yanı sıra Kurum çalışanlarına en yüksek Devlet Memuru aylığının %150'sine kadar ek ödeme yapılması olanağının sağlanması, Türkiye İş Kurumuna rağbeti artırmış, Yasanın yayımlandığı 05.07.2003 tarihinden 2005 yılı sonuna kadar toplam 1817 kişi naklen atanmak için başvuruda bulunmuş, 163 kişi naklen alınmıştır.

2005 yılı sonu itibarıyla Kurumun 70 il müdürü kadrosu dolu olup bunların 8'i 2004 ve 2005 yıllarında gerçekleştirilen naklen atamalar yoluyla doldurulmuştur. Söz konusu 8 atama ile 2 Şube Müdürünün atamasını içeren toplam 10 örneğe bakıldığında Türkiye İş Kurumu ile herhangi bir ilgisi bulunmayan kişilerin doğrudan il müdürü olarak atanabildiği ortaya çıkmaktadır.

Bu tür sakıncalı uygulamaların önüne geçebilmek için Yönetmelikte değişiklik yapılarak; İl Müdürü olabilmek için sadece müdür unvanını elde etmek yeterli görülmemeli, hem eş değer il müdürlüğü hem de belirli bir süre bu görevde bulunma koşulu getirilmelidir.

Kurumun ilde üst yöneticisi konumunda olan ve orta düzey yönetici olarak adlandırılacak "bölge müdürü, bölge müdür yardımcısı, il müdürü, şube müdürü" unvanlarına yönelik bir rotasyon düzenlemesinin bugüne kadar gerçekleştirilmemiş olması, bir çok il müdürünün yıllarca aynı yerde, aynı görevi yapması kaçınılmaz biçimde durağan bir yapının oluşmasına ve asli görevin aksamasına yol açmıştır.

Kurumun yönetim kademesinde genellikle vekaleten veya tedviren görevlendirmeler yapılmaktadır. Oysa kamu yönetiminde asıl olan, bu tür görevlendirmelere geçici olarak başvurulması ve en kısa sürede asaleten görevlendirmelere geçilmesidir. Bu nedenle başta Genel Müdür kadrosu olmak üzere söz konusu kadrolara gecikmeksizin asaleten atama yapılması gerekir.

C. İSTİHDAM HİZMETLERİNE İLİŞKİN SAPTAMA VE DEĞERLENDİRMELER

1. Kamu Kurum ve Kuruluşlarının İşçi Alımı

İş Yasasının uygulandığı kamu kurum ve kuruluşlarına normal işçi olarak girebilmek için Kurumun Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM)ne yaptırdığı merkezi sınavda başarılı olmak gerekmektedir. Özürlü veya eski hükümlülerin de kamu kurum ve kuruluşlarına işçi olarak girebilmeleri için sınav koşulu aranmaktadır. Kurum özürlü ve eski hükümlüler için ayrı bir sınav açmamış, 2004 yılında ÖSYM'ye yaptırılan KPSS'yi yeterli görmüş ancak, özürlü ve eski hükümlüler için taban puan belirlemediştir.

Her türlü işçi gereksinimini Kurum aracılığıyla karşılamak zorunda olan kamu kurum ve kuruluşlarının ister normal, ister özürlü veya eski hükümlü statüsünde olsun istediği iş gücü miktarının karşılanmasında Türkiye İş Kurumunun aktif bir katkısı bulunmamakta, yasal zorunluluk nedeniyle işçi istemleri Kurum üzerinden karşılanmaktadır.

2. Özel Sektör Kuruluşlarının İşçi Alımı

Normal statülü iş gücü gereksinimlerini Kurum aracılığıyla karşılamak isteyen özel sektör kuruluşları iş gücü istemini Kurumun o yerdeki birimine bildirmektir. İstemi alan İl veya Şube Müdürlüğü, iş bulmak amacıyla Kuruma başvurular arasından seçim yaparak duruma uyanları iş yerine göndermekte ve bunların işe alınıp alınmadığını izlemektedir.

Öte yandan işverenler, 50 veya daha fazla işçi çalıştırdıkları işyerlerinde en az %6 oranında özürü ve eski hükümlü ile terör mağduru çalıştırmakla yükümlüdürler. %6 oranının dağılımını belirleme yetkisi Bakanlar Kuruluna aittir.

Terör mağduru statüsünde olanların işçi olarak işe yerleştirilmeleri konusunda bir istem yoğunluğu bulunmamakta, asıl sıkıntı özürü ile eski hükümlülerde yaşanmaktadır. Hal böyleyken %2 oranında bir kontenjanın 01.01.2006'dan itibaren terör mağdurlarına ayrılması, kontenjanın dolmamasına yol açabilir.

Kurumun 2003-2005 yıllarında özel sektör kuruluşlarında işe yerleştirdiği iş gücü sayısına ilişkin veriler şöyledir.

Özel Sektörde İşe Yerleştirilenler

	2003		2004		2005	
	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)	Sayı	Oran (%)
Normal	8.064	31	12.358	37	21.201	43
Özürü	12.017	47	15.852	47	21.589	44
Eski Hükümlü	5.803	22	5.207	16	6.056	13
Terör Mağduru	55	-	87	-	86	-
Toplam	25.939	100	33.504	100	48.932	100

Bu veriler, Kurumun asli görevi olan özel sektöre eleman yerleştirmede yetersiz kaldığını göstermektedir. Özel sektörde işe yerleştirilenlerin %57 ile %69 arasında değişen kısmı yasal zorunluluk nedeniyle işe alınmak durumunda olan özürü, eski hükümlü ve terör mağduru kişilerden oluşmakta; bu grup dışarıda tutulduğunda Kurumun girişimi ile yerleştirilenlerin oranı %31 ile %43; kamu sektörüne yerleştirilenlerle birlikte değerlendirildiğinde ise %12 ile %26 arasında kalmaktadır.

Durumu net ortaya koyabilmek amacıyla bazı illerdeki Kurum personel sayıları ile özel sektörde normal işe yerleştirilenlerin sayıları karşılaştırılarak birim personel başına işe yerleştirilen eleman sayısı bulunmuştur.

Personel Başına İşe Yerleştirme Sayıları

	2003			2004			2005		
	Personel Sayısı	Özele Normal Yerleştirme	Personel Başına Yerleştirme	Personel Sayısı	Özele Normal Yerleştirme	Personel Başına Yerleştirme	Personel Sayısı	Özele Normal Yerleştirme	Personel Başına Yerleştirme
Adana	29	1142	39.3	27	1848	68.4	31	480	15.Nis
Afyon	10	133	13.3	10	66	6.6	12	266	22.1

Ankara	105	349	3.4	109	394	3.6	129	372	2.8
Bitlis	2	0	-	3	0	-	5	14	2.8
Burdur	7	22	3.1	8	57	7.1	10	184	18.4
Isparta	16	52	3.2	16	84	5.2	17	38	2.2
İstanbul	133	450	3.4	153	1277	8.3	233	2591	11.1
Mardin	4	0	-	4	43	10.7	10	4	-
Muğla	10	58	5.8	15	107	7.1	17	124	7.2
Muş	5	0	-	4	0	-	6	0	-
Nevşehir	12	1	-	14	42	3	19	6	-
Sivas	12	49	4	15	85	5.6	21	83	3.9
Şırnak	4	26	6.5	3	0	-	8	0	-
Trabzon	19	29	1.5	24	33	1.4	26	47	1.8
Tunceli	7	0	-	4	6	1.5	7	7	1

Görüldüğü gibi bazı illerdeki işe yerleştirilen sayıları o ildeki Kurum çalışanı sayısından azdır. Birçok ilde ise personel başına düşen işe yerleştirilen sayısı beşin altında kalmaktadır. Bu durum, işe yerleştirme maliyetini de yükseltmektedir.

3. Yurt Dışı İstihdam Çalışmaları

4904 sayılı Yasasının 3. maddesinin (d) bendinde; iş gücünün yurt dışında işe yerleştirilmesi, yurt dışı iş sözleşmelerinin yapılmasına aracılık edilmesi, işverenlerin yurt dışında kendi işlerinde çalıştıracağı işçileri sağlmasına ilişkin işlemlerin yapılması Kurumun görevleri arasında sayılmaktadır.

İl müdürlüklerinden gelen bilgilere göre 2003 yılında 34.151, 2004 yılında 40.198, 2005 yılında 60.355 kişi yurt dışına işçi olarak gitmiştir. Ancak bu sürede yurt dışına Kurum kanalıyla işçi yollanmamıştır. Kurumun katkısı, kendi olanaklarıyla işçi ve iş bulmuş işverenler ile işçilerin, birbirleri ile düzenledikleri iş sözleşmelerini onaylamakla sınırlı kalmaktadır.

Yurt dışına gitmek için iş sözleşmesi imzalamış işçilerin 2000-2005 yıllarında en fazla gittiği ilk on ülke ile giden işçi sayıları aşağıda gösterilmiştir.

2000-2005 Yıllarında En Fazla İşçi Gönderilen Ülkeler

Ülke Adı	Gönderilen İşçi Sayısı						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Toplam
Rusya Fed.	2.199	4.190	10.137	10.816	13.271	19.540	60.153
S. Arabistan	1.862	4.657	6.399	6.064	1.146	6.452	26.580

Kazakistan	1.790	1.290	1.102	1.532	4.403	5.775	15.892
Almanya	2.135	2.435	3.367	3.366	2.197	1.074	14.574
Irak	0	37	191	601	4.900	8.237	13.966
Afganistan	0	0	0	1.698	3.511	6.048	11.257
Türkmenistan	2.191	1.327	1.068	1.603	2.031	964	9.184
İsrail	1.322	3.917	342	422	130	417	6.550
Libya	385	238	1.037	2.515	668	986	5.829
Ürdün	166	203	234	368	752	2.241	3.964

4. Özel İstihdam Büroları

4857 sayılı İş Yasasının 90. maddesinde; "İş arayanların elverişli oldukları işlere yerleştirilmeleri ve çeşitli işler için uygun işçiler bulunmasına aracılık görevi, Türkiye İş Kurumu ve bu hususta izin verilen özel istihdam bürolarınca yerine getirilir" kuralına yer verilmiş; 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Yasasının 17-20. maddelerinde de özel istihdam bürolarının çalışma usul ve esasları belirtilmiştir.

O bürolar, kamu kurum ve kuruluşları ayırık olmak üzere yurt içi ve yurt dışında iş ve işçi bulmaya aracılık yapabilmektedir.

Özel bürolar kendilerine yapılan başvurular ile işe yerleştirmelere ilişkin istatistiki bilgileri de üçer aylık dönemlerde Kuruma göndermek zorundadır.

Bu bilgilere göre 2004 yılında 23, 2005 yılında 79 olmak üzere toplam 102 büro faaliyete geçmiş olup bunlar 2004 yılında 1.177, 2005 yılında 10.306 olmak üzere toplam 11.483 kişiyi işe yerleştirmişlerdir.

4904 sayılı Yasa ile özel iş bulma bürolarını denetleme yetkisi Kurum müfettişlerine tanınmıştır. Kurum Teftiş Kurulu Başkanlığınca yürürlüğe konan Özel İstihdam Bürolarının İşleyiş ve Denetimi Projesi kapsamında Hollanda ve Almanya'daki özel iş bulma bürolarının çalışma ve denetim sistemleri incelenerek AB standartlarına uygun bir denetim modeli oluşturulması amacıyla her iki ülkeye toplam 15 Kurum müfettişi gönderilmiştir. Ancak gidilen iki ülkede de özel iş bulma bürolarının denetiminin, iş bulmadan sorumlu kamu kuruluşlarınca yapılmadığı anlaşılmıştır.

Uygun bir model oluşturulamaması sonucu yeterli denetim yapılamaması bir çok firmanın izin almadan iş ve işçi bulma işlemlerine aracılık etmesine yol açmıştır. Özellikle internet ortamında bu işi yapan çok sayıda firma bulunmaktadır. Kurumdan izin almadan faaliyetini sürdüren kişi veya firmalara 4904 sayılı Yasanın 3/d ve 20/d maddeleri gereğince idari para cezası uygulanacaktır.

4857 sayılı İş Yasasının 106. maddesinde, izin almadan faaliyette bulunan işverene para cezası verileceği, 108. maddesinde de bu cezanın Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Bölge Müdürlüğünce uygulanacağı belirtilmiştir. Böylece Kurumdan izin almadan faaliyette bulunulması halinde bir yandan 4904 sayılı Yasa uyarınca Türkiye İş Kurumu, diğer yandan 4857 sayılı Yasa uyarınca Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ceza uygulayabilecektir. Aynı eylem için iki farklı birimin ceza uygulayabilmesine meydan vermemek için Yasada değişiklik yapılması uygun olacaktır.

D. İŞSİZLİK SİGORTASI DAİRESİ BAŞKANLIĞININ ÇALIŐMALARİ

1. İŐsüzlik Sigortası Uygulaması

4447 sayılı İŐsüzlik Sigortası Yasasının 47/b maddesinde işsizlik sigortası; bir iş yerinde çalışırken, herhangi bir kasıt ve kusuru olmaksızın işini kaybeden sigortalıların uğradıkları gelir kaybını belli süre ve ölçüde karşılayan, sigortacılık tekniği ile faaliyet gösteren zorunlu sigorta olarak tanımlanmıştır.

a) İŐsüzlik Sigortasından Yararlanma Koşulları

İŐsüzlik Sigortası Yasasının 51. maddesinde sayılan hallerden birisine dayalı olarak iş sözleşmeleri sona erenler; Türkiye İş Kurumuna iş sözleşmesinin sona erdirildiği tarihi izleyen günden itibaren otuz gün içinde işverence düzenlenen İŞten Ayrılma Bildirgesiyle başvurarak yeni bir iş almaya hazır olduklarını kaydettirmeleri ve sözleşmenin sona erdirilmesinden önceki son üç yıl içinde en az 600 gün sigortalı olarak çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş ve işten ayrılmadan önceki son 120 gün içinde prim ödeyerek sürekli çalışmış olmaları koşuluyla işsizlik sigortasından yararlanmaya hak kazanırlar.

İşverenler tarafından SSK'ya verilen Aylık Prim ve Hizmet Belgesinde; her bir sigortalı için aylık çalışılan gün sayısı ve prime esas kazanç tutarı bildirilmektedir. Söz konusu bildirim üzerinden üretilen bilgilere dayanılarak oluşturulmuş sigortalı hizmet dökümlerinden, sigortalı işsiz işten ayrıldığı gün itibarıyla son üç yıl içinde çalışılan gün toplamı kontrol edilerek hak sahipliği süresi belirlenmektedir. SSK tarafından yapılan bu kontrolde sigortalı işsizle ilgili olarak SSK'ya bildirilen primlerin işveren tarafından ödenip ödenmediği saptanamamasına karşın işsizlik sigortası ödemeleri yapılmaktadır.

b) İŐsüzlik Sigortası Faaliyetleri

İŐsüzlik Sigortası Yasasının gerektirdiği görev ve hizmetler için mali kaynak sağlamak üzere "İŐsüzlik Sigortası Fonu" kurulmuştur. Fon, Kurum Yönetim Kurulunun kararları çerçevesinde yönetilmektedir.

Sigortalı işsizlere, Kurumca aşağıda belirtilen ödemeler yapılmakta ve hizmetler sağlanmaktadır;

- İŐsüzlik ödeneği,
- Hastalık ve analık sigortası primleri,
- Yeni bir iş bulma,
- Meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimi.

b.1) İŐsüzlik Sigortası Fonunun Gelirleri

İŐsüzlik Sigortası Fonu gelirleri;

- İŐsüzlik sigortası primlerinden,
- Bu primlerin değerlendirilmesinden elde edilen kazanç ve iratlardan,

- Fonun açık vermesi durumunda devletçe sağlanan katkılardan,
- Sigortalı ve işverenlerden alınacak ceza, gecikme zammı ve faizlerden oluşmaktadır.

b.1.1) İşsizlik Sigortası Primleri

(a) **İşsizlik Sigortası Primi** İşsizlik Sigortası İşveren Payları

İşsizlik sigortası primi, sigortalının prime esas aylık brüt kazançlarından; %1 sigortalı, %2 işveren ve %1 devlet payı olarak alınmaktadır.

İşsizlik Sigortası Yasasının 49. maddesine göre; işsizlik sigortası primlerinin toplanması, sigortalı ve iş yeri bazında kayıtların tutulması, toplanan primler ile uygulanacak gecikme zammı, faiz ve cezaların Fona aktarılması görevi Sosyal Sigortalar Kurumuna aittir.

SSK Kayıtları ile Fon Kayıtları Arasında Farklılıklar Bulunmaktadır:

SSK kayıtlarına göre İŞKUR'a (Fona) 2000-2005 yıllarında aktarılan toplam prim tutarı ile İşsizlik Sigortası Fonu kayıtlarına göre SSK'dan aktarılan prim tutarı aşağıdaki çizelgede görüleceği üzere örtüşmemektedir.

Yıl	SSK Kayıtlarına Göre İŞKUR'a Aktarılan Toplam Prim Tutarı (Genel Müdürlük +Taşra) (YTL) (01.01-31.12)	İşsizlik Sigortası Fonu Kayıtlarına Göre SSK'dan Aktarılan Prim Tutarı (YTL) (01.01-31.12)	Fark (YTL)
	(A)	(B)	(B-A)
2000	113.944.280,38	238.569.275,16	124.624.994,78
2001	760.703.730,34	784.473.358,97	23.769.628,63
2002	723.435.546,12	756.428.655,99	32.993.109,87
2003	987.236.729,41	1.035.215.686,10	47.978.956,69
2004	1.354.599.341,35	1.348.170.223,06	-6.429.118,29
2005	1.490.860.916,94	1.505.091.923,22	14.231.006,28
TOPLAM	5.430.780.544,54	5.667.949.122,50	237.168.577,96

İşsizlik Sigortası Fonu kayıtları banka ekstrelerine dayanılarak tutulmaktadır. Ekstrelerdeki açıklamalar doğrultusunda tutulan kayıtların doğruluğuna ilişkin olarak üçer aylık dönemler itibarıyla SSK'dan mutabakatlaşma istenmektedir. Mutabakatlaşma, Kurum tarafından hesaplanan rakamların SSK'ya fakslanması ve SSK'nın bu faksı onaylayıp geri göndermesi suretiyle sağlanmaktadır. İki kurum arasında söz konusu rakamların doğruluğuna ilişkin başka bir işlem yapılmamaktadır. Bunun sonucunda da yukarıda yer alan farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Fonun faaliyete geçiş tarihinden 31.12.2005 tarihine kadar iki kurumun rakamları arasında **toplam 237.168.577,96** YTL'lik bir farklılık bulunmaktadır. SSK kayıtlarında yer alan Fon hesabına aktarılan rakamın, Fon kayıtlarında SSK tarafından aktarılmış görünen rakamdan düşük olması dikkat çekicidir.

SSK ile Fon kayıtları arasındaki uyumsuzluğun nedeni; SSK'nın ay içinde topladığı işsizlik sigortası gelirlerini izleyen ayın 15'ine kadar Fona aktaracağını ve uygulamanın iki kurum arasında düzenlenecek bir protokol ile belirleneceğini kural altına alan İşsizlik Sigortası Yasasının 7. fıkrası uyarınca iki kurum arasında 01.06.2000 tarihinde yapılan Protokole uyulmamasıdır. Protokolün 3. maddesinde, SSK tarafından toplanan işsizlik sigortası primlerinin Fon hesabına aktarılacağı ve Türkiye İş Kurumuna manyetik ortamda bilgi verileceği kararlaştırılmıştır. Ancak SSK; işsizlik sigortası primleri konusunda Türkiye İş Kurumuna bilgi aktarımında bulunmamaktadır.

İşsizlik Sigortası Fonundan yapılan açıklamada SSK'dan gelen bilgilerin okutturulmasında sorun yaşandığı ve bu nedenle alınan bilgilerin değerlendirilemediği bildirilmiştir. Ancak aradan geçen altı senede söz konusu bilgilerin okunabilmesine ilişkin herhangi bir çaba sarf edilmemiştir.

Her iki kurumun da sorumluluğu bulunan bu olumsuz durumların düzeltilmesi için gereken çalışmaların bir an önce yapılması; kurumlar arasındaki bilgi akışının sağlanması gerekmektedir.

SSK, Tahsil Etmış Olduğu İşsizlik Sigortası Primlerini Fon Hesabına Eksik Aktarmaktadır:

İşsizlik sigortası uygulamasının başladığı 2000 yılının Mayıs ayından 31.03.2006 tarihine kadar SSK tarafından tahsil edilen işsizlik sigortası primleri ile 30.04.2006 tarihi itibarıyla Fon hesabına aktarılan işsizlik sigortası rakamları yıllık toplamlar itibarıyla aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir. SSK'nın tahsil ettiği rakamın yıllık toplamı her yılın aralık ayı sonu itibarıyla, Fon hesabına aktarılan tutarlar ise bir aylık gecikmeli aktarım gözetilerek hesaplanıp karşılaştırılmıştır.

Dönem	SSK'nın İşsizlik Sigortası Prim Tahsilatı Toplamı (YTL) (01.01-31.12)	Fon Kayıtlarına Göre Fon Hesaplarına Aktarılan İşsizlik Sig. Primi Toplamı (YTL) (01.02-31.01)	Fark (YTL)
2000 Yılı	273.274.606,69	288.217.700,80	-14.943.094,11
2001 Yılı	852.416.082,00	808.043.652,46	44.372.429,54
2002 Yılı	819.521.581,35	753.587.829,62	65.933.751,72
2003 Yılı	1.100.583.371,14	1.074.253.364,44	26.330.006,70
2004 Yılı	1.383.593.438,30	1.375.388.022,63	8.205.415,67
2005 Yılı	1.610.464.201,18	1.515.103.285,00	95.360.916,18
2006 Yılı	513.701.644,25	443.223.750,73	70.477.893,52
Genel Toplam	6.553.554.924,91	6.257.817.605,69	295.737.319,23

SSK'nın 31.03.2006 tarihi itibarıyla tahsil etmiş olduğu işsizlik sigortası primi toplamı **6.553.554.924,91** YTL olmasına rağmen 30.04.2006 tarihi itibarıyla Fon hesabına aktarılan işsizlik sigortası primi toplamı **295.737.319,23** YTL eksiğiyle **6.257.817.605,69** YTL olmuştur.

SSK'nın Fon Prim Alacaklarına İlişkin Olarak Verdiği Bilgiler Tutarlı Değildir:

31.12.2003 tarihli Fon bilançosunda yer alan prim alacakları tutarı 606.001.761,83 YTL, 31.12.2004 tarihli Fon bilançosunda yer alan prim alacakları tutarı 483.892.062,27 YTL'dir. Söz konusu tutarlar SSK'nın

Kuruma yolladığı 01.07.2004 günlü, 525031 sayılı, 26.08.2005 günlü, 583166 sayılı yazılarına dayalı olarak bilançolara geçirilmiştir. Bilançolarda yer alan tutarlar ilgili tarih itibarıyla tahakkuk ettiği halde henüz işverenler tarafından ödenmeyen işsizlik sigortası primleridir.

Ancak SSK'nın Devlet Denetleme Kuruluna gönderdiği 08.05.2006 günlü, 360697 sayılı yazının ekinde yollanan belgeye göre; 31.12.2003 itibarıyla tahakkuk ettiği halde tahsil edilmeyen işsizlik sigortası prim tutarı **312.373.409,85 YTL**, 31.12.2004 itibarıyla tahakkuk ettiği halde tahsil edilemeyen işsizlik sigortası prim tutarı **498.241.414,14 YTL**'dir. SSK'nın Türkiye İş Kurumuna gönderdiği rakamlarla, 08.05.2006 günlü, 360697 sayılı yazısında yer alan rakamlar örtüşmemektedir.

SSK Primi Tahsilat/Tahakkuk Oranları İşsizlik Sigortası Primi Tahsilat/Tahakkuk Oranlarından Daha Yüksektir:

SSK'nın 08.05.2006 günlü, 360697 sayılı yazısının ekinde yer alan çizelgelerden Mayıs 2000 - Aralık 2005 döneminde SSK primi tahsilat/tahakkuk oranı (65.760.239.013,50 / 72.279.142.425,99 =) %90,9809; işsizlik sigortası primi tahsilat/tahakkuk oranı ise (6.039.853.280,66 / 6.721.736.079,00 =) %89,8556 olarak hesaplanmıştır. İki prim türünün normal koşullarda aynı olması gerekirken SSK Sigorta Primleri Takip ve Tahsilat Dairesi Başkanlığı tarafından 6183 sayılı Yasanın 47. maddesi dayanak gösterilerek çıkarılan 04.07.2000 günlü Genelgede; işverenler tarafından ödenecek borç türünün bildirilmemesi durumunda, yapılan ödemelerin öncelikle işverenlerin SSK'ya olan prim borçlarından düşüleceğinin belirtilmesi nedeniyle işsizlik sigortası primlerinin tahsilat/tahakkuk oranları sigorta primlerinin tahsilat/tahakkuk oranlarından düşük kalmaktadır.

Oysa, 6183 sayılı Yasanın 47. maddesinde rızaen yapılan ödemelerin paylaşımında bir öncelik sıralaması öngörülmemektedir.

(b) İşsizlik Sigortası Primi Hazine Pa

yları:

Kurum, Sosyal Sigortalar Kurumunun ay itibarıyla Fona aktardığı işçi ve işveren payları toplamının üçte birini Devlet payı olarak Hazine Müsteşarlığından istemekte; Hazine Müsteşarlığı istenen tutarı istem tarihini izleyen on beş gün içinde Fona aktarmaktadır. Hazine Müsteşarlığı tarafından Fona aktarılan işsizlik sigortası primi tutarı 2003 yılında 344.828.223 YTL, 2004 yılında 449.634.163 YTL, 2005 yılında 501.753.802 YTL olmuştur.

b.1.2) Primlerin Değerlendirilmesinden Elde Edilen Kazançlar

İşsizlik Sigortası Yasasının 53. maddesinde; "Fon, Kurum Yönetim Kurulunun kararları çerçevesinde işletilir ve yönetilir" denilmektedir. Fon varlıklarının yatırım araçlarına göre getirileri yıllar itibarıyla aşağıdaki gibidir:

YIL	2003 (YTL)	2004 (YTL)	2005 (YTL)	TOPLAM (YTL)
MEVD. - REPO	251.187.405,15	61.251.621,14	163.339.813,43	475.778.839,72
DİBS	2.494.882.151,63	2.699.967.801,17	2.862.070.242,70	8.056.920.195,50
DTH	2.678.848,55	14.734.500,83	1.382.617,74	18.795.967,12
YATIRIM FONU	0	1.121,11	419,76	1.540,87
TOPLAM	2.748.748.405,33	2.775.955.044,25	3.026.793.093,63	8.551.496.543,21

Faiz gelirlerinin yaklaşık %94'ü Devlet İç Borçlanma Senetleri (DİBS) faiz gelirlerinden, %5,5'i mevduat faiz gelirlerinden ve %0,3'ü diğer yatırım araçlarından elde edilmiştir.

b.1.3) Gecikme Zamları

Fonun gecikme zammı gelirleri, işverenler tarafından zamanında ödenmeyen işsizlik sigortası primi işçi ve işveren payları üzerinden hesaplanmakta ve SSK tarafından tahsil edilen tutarlar, izleyen ayın 15'inde Fon hesaplarına aktarılmaktadır. Fon hesaplarına aktarılan gecikme zammı tutarları 2003 yılında 36.949.075 YTL, 2004 yılında 31.951.828 YTL, 2005 yılında 39.582.924 YTL olmuştur.

SSK Kayıtlarında yer alan Fon hesabına aktarılan işsizlik sigortası primi gecikme zammı tutarları ile Fon kayıtlarındaki tutarlar birbirinden farklıdır. 2003, 2004 ve 2005 yıllarına ilişkin olarak iki kurum kayıtlarının karşılaştırılması aşağıda yapılmaktadır.

Yıl	SSK Kayıtlarına Göre Kuruma Gönderilen Gecikme Zammı Tutarı (YTL)	İşsizlik Sigortası Fonu Kayıtlarına Göre SSK'dan Aktarılan Gecikme Zammı Tutarı (YTL)	Fark (YTL)
	(A)	(B)	(B-A)
2003	23.866.534,61	36.949.074,93	13.082.540,32
2004	25.937.701,62	31.951.827,96	6.014.126,34
2005	37.904.258,08	39.582.923,95	1.678.665,87
TOPLAM	87.708.494,31	108.483.826,84	20.775.332,53

SSK'nın tahsil ettiği gecikme zammı tutarları ile Fon hesabına aktardığı gecikme zammı tutarları arasında da farklılıklar bulunmaktadır.

b.1.4) İdari Para Cezaları ve Diğer Gelirler

4447 sayılı İşsizlik Sigortası Yasasının 54. maddesi uyarınca Kurum tarafından verilen idari para cezalarının tamamı İşten Ayrılma Bildirgesinin zamanında Kuruma verilmemesinden kaynaklanmaktadır. Fon hesabına aktarılan idari para cezası tutarı; 2003 yılında 2.317.386,90 YTL, 2004 yılında 3.673.588,68 YTL, 2005 yılında 5.221.859,12 YTL olup üç yıllık toplam 11.212.834,70 YTL'dir.

b.2) İşsizlik Sigortası Fonu Giderleri

b.2.1) İşsizlik Ödeneği ve Hastalık/Analık Sigortası Primleri

- İşsizlik Ödeneği

İşsizlik ödeneği, sigortalının son dört aylık prime esas kazancı dikkate alınarak hesaplanan günlük ortalama net kazancının % 50'sidir. Bu suretle hesaplanan işsizlik ödeneği miktarı İş Yasasının 39. maddesine göre sanayi kesiminde çalışan on altı yaşından büyük işçiler için uygulanan aylık asgari ücretin netini geçemez.

İş sözleşmesinin sona ermesinden önceki son üç yıl içinde;

- 600 gün sigortalı çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş işsizlere 180 gün,
- 900 gün sigortalı çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş işsizlere 240 gün,
- 1080 gün sigortalı çalışıp işsizlik sigortası primi ödemiş işsizlere 300 gün süre ile işsizlik ödeneği verilir.

- Hastalık /Analık Sigortası Primi

Sigortalı işsiz, hastalık ve analık sigortalarına ait primleri Fon tarafından işsizlik ödeneğinin ödendiği sürece ilk altı ay için 2/3 oranında, izleyen aylarda tam olarak Sosyal Sigortalar Kurumuna aktarılmaktadır.

Türkiye İş Kurumunda hastalık ve analık sigortası primleri kişi bazında hesaplanmasına rağmen SSK'da toplu olarak kaydedilmekte ve ödemenin kimin için yapıldığı izlenememektedir.

SSK tarafından; işsizlik ödeneği alanların bakmakla yükümlü oldukları kişilere 6 ay süreyle kendilerine de ödenek aldıkları sürede sağlık hizmeti sunulmaktadır.

- İşsizlik Ödeneğine İlişkin Kurumda Üretilen Bilgilerin Karşılaştırılması

Fonun gelir tablolarına göre; 2003 yılında 118.437 kişiye toplam 128.472.719,67 YTL, 2004 yılında 127.538 kişiye toplam 197.523.990,25 YTL, 2005 yılında 184.781 kişiye toplam 248.035.942,00 YTL tutarında işsizlik ödeneği ödemesi yapılmıştır.

Ancak Gelir Tablolarında yer alan işsizlik ödeneği tutarları ile Kurumun çıkardığı aylık bültenlerde yer alan işsizlik ödeneği tutarları farklılık göstermektedir. Aylık bültenlerde işsizlik ödeneği tutarları 2003 yılında 125.978.204 YTL, 2004 yılında 199.889.834 YTL, 2005 yılında 269.987.007 YTL olarak gösterilmektedir.

Benzer farklılık Hastalık-Analık Sigortası prim ödemelerinde de bulunmaktadır. Gelir tablolarına göre; 2003 yılında 21.452.387 YTL; 2004 yılında 36.662.851 YTL ve 2005 yılında toplam 43.727.137 YTL olan prim tutarları Kurum bültenlerinde sırasıyla 24.040.377 YTL, 39.743.019 YTL ve 51.434.690 YTL'dir.

b.2.2) Yeni İş Bulma; Meslek Geliştirme, Edindirme ve Yetiştirme Eğitimi Giderleri

İşsizlik sigortası sisteminin başarısı sigortadan yararlanan kişilerin Türkiye İş Kurumu tarafından yeni bir işe yerleştirilmeleri ile ölçülmektedir. 2003-2005 yılları arasında Kurumdan işsizlik ödeneği alırken kendi çabalarıyla iş bulmaları nedeniyle ödeneği kesilen sigortalı sayısı 28.425 iken, Kurumun aynı dönemde işe yerleştirdiği sigortalı sayısı 18.055 olarak gerçekleşmiştir.

İnceleme yıllarında Fondan ödenek alanların hak kazandıkları gün sayıları ve ortalama ödenek alma süreleri aşağıdaki gibidir.

Hak Kazanılan Gün Sayısı	Ödenek Alınan Ortalama Gün Sayıları		
	2003	2004	2005
180	157,66	156,84	156

240	205,91	199,99	198,41
300	253,98	247,31	251,22

Çizelgeden de anlaşılacağı üzere, işsizlik ödeneği alanların büyük çoğunluğu hak kazandıkları sürenin sonuna kadar ödenek almaya devam etmekte ve bu dönemde Kurum tarafından bir işe yerleştirilememektedir.

4447 sayılı Yasanın 48. maddesinde Kurumca; işsizlik ödeneği alan işsizlere bir iş bulunması konusunda çalışmalar yapılacağı, kendilerine bu şekilde bir iş bulunamayanlara ise meslek geliştirme, edindirme ve yetiştirme eğitimi verileceği kurala bağlanmıştır.

Eğitim alabilecek kişi sayısı; 2003 yılında 113.883, 2004 yılında 121.871, 2005 yılında 176.937 iken bu yıllarda sırasıyla 167, 168, 1.378 kişiye eğitim verilebilmiştir.

c) Fon Varlıklarında Aşırı Birikme Sorunu ve Yasa Değişikliği Çalışmaları

Fon varlıkları 31.12.2003-31.12.2004 tarihleri arasında %49, 31.12.2004- 31.12.2005 tarihleri arasında % 35 artış göstererek 18.003.411.358 YTL'ye ulaşmıştır.

İşsizlik Sigortası Fonunda meydana gelen aşırı varlık birikmesi konusuna T.C. Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunun 2004 yılına ilişkin olarak düzenlediği raporlarda ve TBMM KİT Komisyonunca, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına gönderilen 24.11.2004 günlü, A.01.1.KİT-3674 sayılı yazıda da değinilmiş ve işsizlik sigortasından yararlanma koşullarında iyileştirmeler önerilmiştir.

Bu öneriler doğrultusunda Kurumun, 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Yasasının bazı maddelerinin değiştirilmesi konusunda hazırladığı taslakta, İşsizlik Sigortası Fonunun giderlerini artırıcı yönde önemli değişiklikler yer almaktadır.

İşsizlik Sigortası Fonundaki kaynaklar çoğunlukla DİBS'e yatırılarak kamu finansmanına katkıda bulunulmuştur. Oysa Fon kaynaklarının, Hazinesin finansmanından çok, sigortalı işsizlerin sorunlarının çözülmesine sarf edilmesi gerekir.

2. Ücret Garanti Fonu Uygulaması

a) Ücret Garanti Fonundan Yararlanma Koşulları

Konu 4857 sayılı İş Yasası ile düzenlenmiştir. Yasanın 33. maddesi uyarınca; konkordato, acze düşme ve iflas nedenleri ile işverenin ödeme gücü içinde bulunması durumunda, işçilerin iş ilişkisinden kaynaklanan son üç aylık ücret alacaklarını karşılamak amacı ile Ücret Garanti Fonu (ÜGF) oluşturulmuştur. Fon, Kurum Yönetim Kurulu kararları çerçevesinde, İşsizlik Sigortası Fonu kapsamında işletilmekte ve yönetilmektedir.

Ücret alacağı bulunan işçinin, son üç aylık ücretinin ödenmediğini gösteren İşçi Alacak Belgesi veya diğer bir belge ve işverenin iflas ettiğine, konkordato ilan ettiğine veya borç ödemediğine ilişkin belgelerden herhangi biri ile birlikte en yakın Kurum birimine baş vurusu gerekmektedir.

İşverenlerin işsizlik sigortası primi ödememiş olmaları, işçilerin ÜGF kapsamındaki haklardan yararlanmalarına engel olmamaktadır.

Değerlendirme sonucunda; istemi uygun bulunanlara yapılacak ödeme tutarında herhangi bir tavan bulunmamakta, ödenmeyen son üç aylık ücretin tamamı ÜGF'den ödenmektedir.

İflas yanında, aciz hali ve konkordato ilanını da ÜGF'den yararlanmak için yeterli saymış olması nedeniyle 15.03.2006'ya kadar işçisine ÜGF'den ücret ödenen 16 firmadan 14'ü faaliyetine devam etmektedir.

Şubat 2005-Mart 2006 ayları arasında ÜGF'den ödeme yapılan 1632 kişiden iş sözleşmeleri devam edenlerin sayısı 537 olup, bunlardan 446'sı aynı gruba ait firmalarda çalışmaktadır.

ÜGF'den yararlanabilmenin, işverenin işini tasfiye ederek iş sözleşmesini sona erdirmesi koşuluna bağlanması isabetli olacaktır.

Nitekim, Avrupa Birliğinde ÜGF'yi düzenleyen 80/987/EEC sayılı Yönergenin 2/b ve 3. maddelerinde, ÜGF'den yararlanabilmek için; iş yerinin faaliyetini sona erdiren tasfiye işlemleri yanında, iş sözleşmesinin sonlandırılması koşulu da aranmaktadır.

b) Ücret Garanti Fonunun Gelirleri Giderleri

ÜGF'nin gelirleri, işverenlerce işsizlik sigortası primi olarak yapılan ödemelerin yıllık toplamının yüzde biri ile bu primlerin değerlendirilmesinden elde edilen kazançlardan oluşmaktadır.

SSK'dan İşsizlik Sigortası Fonuna gelir kaydedilmek üzere Kuruma aktarılan aylık primler, Kurum kayıtlarına alınırken ayrıştırılmakta, ÜGF'ye aktarılabilecek olan yüzde birlik paylar her ay itibarıyla Fon gelirleri altında kayıtlara geçirilmektedir.

ÜGF Yönetmeliğinin 7. maddesinde; ÜGF'nin giderlerinin, işçilere yapılan ücret ödemelerinden ve Fona ilişkin olarak Kurum tarafından yapılan giderlerden oluştuğu belirtilmiştir.

ÜGF'nin 2005 yılı giderleri toplamı 3.283.075,27 YTL olup tamamı Şubat-Aralık 2005 döneminde ÜGF kapsamında 1.266 kişiye yapılan ücret ödemelerinden oluşmaktadır.

Ödemelerde herhangi bir üst sınır bulunmamaktadır. En yüksek düzeyde ödeme yapılan ilk 20 kişiye 3 ay için ödenen miktar 15.000 YTL ile 39.661 YTL arasında değişmektedir. ÜGF kapsamındaki ödemelerin yaklaşık %74'ü aynı gruba bağlı firmalarda çalışanlara yapılmıştır.

c) ÜGF Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar

Uygulamada, ücretin tanımına, Fonun yönetsel ve mali yapısına, gerçek ücretin kontrolüne ilişkin aksaklıklarla karşılaşılmaktadır.

4857 sayılı İş Yasasının 33. maddesi, ÜGF'den ödenecek ücretleri "işçilerin iş ilişkisinden kaynaklanan son üç aylık ücret alacakları" olarak tanımlamıştır. ÜGF Yönetmeliğinin 4. maddesinde ücretin "net ücret"i ifade edeceği öngörülmüştür. Ancak "net ücret" kavramı içerisinde yer alacak ödeme türleri belirtilmemiştir.

İş Yasasının 33. maddesinde yapılacak bir değişiklikle, hem ÜGF'den yapılacak ücret ödemesinin tanımına açıklık getiren, hem de ücret ödemesine üst sınır getiren bir kuralın konulmasına gereksinim bulunmaktadır.

ÜGF Yönetmeliğinin 5. maddesindeki tanıma göre ÜGF, İşsizlik Sigortası Fonu kapsamında işletilip

yönetilecektir. Dolayısıyla, gerek Fonda biriken paraların yatırım araçlarına yönlendirilerek işletilmesi ve gerekse Fonun gelir ve giderleri hakkında geçerli kurumsal karar süreçleri İşsizlik Sigortası Fonu ile aynı olacaktır.

Yönetim ve değerlendirme açısından İşsizlik Sigortası Fonu bünyesinde olan ve aynı kurallara tâbi tutulan Fonun, ödeme gücünün sağlıklı olarak belirlenmesine olanak veren ayrı bir kayıt sistemine sahip olması gerekmektedir. Aksi takdirde, Fonun ödeme olanakları izlenemez hale gelecektir.

ÜGF Yönetmeliğinin 8. maddesinin birinci fıkrasında; başvuran işçinin, son üç aylık ücretlerinin ödenmediğini gösteren, "İşçi Alacak Belgesi" veya son üç aylık ücret alacağını gösteren sair belge ile Kuruma başvurması gerektiği belirtilmektedir.

Kurumca net ücretin doğruluğunun denetimine ilişkin bir işlem yapılmamaktadır. İşçi Alacak Belgelerinde veya bordrolarda gösterilen ücretlerin doğruluğunun, işverenler tarafından vergi dairelerine verilen "Vergi İndirimine Ait Bordro" ile uyumlu olduğunun ilgili vergi dairesince onanması ve bankalardaki maaş hesaplarındaki hareketlerin belgelendirilmesinin aranması gibi gerçek ücretin belirlenmesine yönelik yöntemlerin uygulamaya konulmasında yarar vardır.

İşçi ile işveren arasındaki ücret alacak ve borcunu ortadan kaldıran ÜGF ödemesinin işverenin vergi yükümlülüğünü ilgilendiren boyutu da vardır. ÜGF tarafından ödenen ücretlerin mali idareye bildirilmesi, vergi incelemelerinde çapraz denetim sağlanarak olası vergi kayıplarının önüne geçilmesi açısından yararlı olacaktır.

3. Kısa Çalışma Ödeneği Uygulaması

Kısa Çalışma Ödeneği 4857 sayılı İş Yasası ile düzenlenmiştir. Yasanın 65. maddesine göre, genel ekonomik kriz veya zorlayıcı nedenlerle geçici olarak en az dört hafta işin durması veya kısa çalışma hallerinde, işçilere çalıştırılmadıkları süre için işsizlik sigortasından Kısa Çalışma Ödeneği ödenir.

10.06.2003 tarihinden 31.03.2006 tarihine kadar 56 iş yeri kısa çalışma ödeneği için başvuruda bulunmuş; 5 iş yerinin başvurusu kabul edilmiş, 38 iş yerinin başvurusu reddedilmiş, 3 iş yeri başvurusunu geri çekmiş olup, 10 iş yeri de yanıt beklemektedir.

4. İş Kaybı Tazminatı Uygulaması

İş Kaybı Tazminatı, 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Yasanın 21. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, özelleştirme kapsamına alınan kuruluşlarda çalışırken iş sözleşmeleri sona erenlerden, sözleşmeleri kesintisiz en az;

- 550 günden beri devam edenlere 90,
- 1100 günden beri devam edenlere 120,
- 1650 günden beri devam edenlere 180,
- 2200 günden beri devam edenlere 240

gün süre ile iş kaybı tazminatı ödenmektedir. Aynı maddede, iş kaybı tazminatının günlük net asgari ücretin iki

katı olduğu kurala bağlanmıştır. Tazminatın ödendiği süreler ait sosyal güvenlik kuruluşları kesintileri de İŞKUR'ca hak sahipleri adına ilgili kurumlara ödenmektedir.

2003, 2004 ve 2005 yıllarında ödenen İş Kaybı Tazminatı tutarlarına ilişkin bilgiler aşağıdadır:

Yıl	Kişi Sayısı	Ödenen İKT Tutarı (YTL)	Ödenen SSK Primi Tutarı (YTL)	Toplam (YTL)
2003	2.146	4.878.100,00	6.175.100,00	11.053.200,00
2004	5.653	24.099.262,19	11.235.444,54	35.334.706,73
2005	4.830	28.517.179,09	12.924.409,36	41.441.588,45
Genel Toplam	12.629	57.494.541,28	30.334.953,90	87.829.495,18

E. İŞGÜCÜ UYUM DAİRESİ BAŞKANLIĞININ ÇALIŞMALARI

1. Etkin İş Gücü Programları

a) İş ve Meslek Analizi Faaliyetleri

Türkiye İş Kurumu, mesleklerin analizi ve sınıflandırılması göreviyle ilişkili olarak, içinde ülkemizde yapılmakta olan mesleklerin standart tanımlarının yer aldığı, "Türk Meslekler Sözlüğü"nü hazırlamıştır.

b) İş ve Meslek Danışmanlığı Faaliyetleri

Bu faaliyetler ile meslek seçme aşamasına gelmiş; ancak meslek edinme veya iş seçiminde sorunları olan veya mesleklerini değiştirmek isteyen ya da iş bulma zorlukları yaşayan bireylere yardımcı olmak amaçlanmaktadır.

İş ve meslek danışmanlığı faaliyetlerine ilişkin veriler aşağıdadır.

Yıllar	Kurumda Yalnızca İş ve Meslek Danışmanlığı İşi İle Görevli Toplam Personel Sayısı		Bireysel Danışmanlık Hizmetinden Yararlanan Toplam Kişi Sayısı	İş Arama Becerileri Seminerlerinden Yararlanan Sayısı
	İMD(*)	MDM(**)		
2003	18	36	2.983	6.821
2004	16	36	4.066	5.415
2005	33	36	1.645	21.392

(*) İş ve Meslek Danışmanlığı Şube Müdürlüğü.

(**) Meslek Danışma Merkezi.

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü'nün en önemli görevlerinden birisi, işe yerleştirilebilir nüfusun iş gücü piyasasında daha etkili rekabet edebilmesini sağlamak amacıyla aktif danışmanlık, rehberlik ve iş

arama hizmetleri sağlayarak kişilerin işe alınabilme yeteneklerini artırmaktır.

Yukarıdaki çizelgeden de görüleceği üzere; Kurum bünyesinde yalnızca iş ve meslek danışmanlığı işi ile görevli personelin sayısı, danışmanlık faaliyetlerinin Kurumda etkin bir biçimde yapılabilmesini sağlamaktan uzaktır. Kurum tarafından verilmekte olan "bireysel danışmanlık hizmetlerinin" etkisi önemsenmeyecek düzeyde kalmaktadır.

c) İş Gücü Yetiştirme, Mesleki Eğitim ve İstihdamdaki İş Gücüne Eğitim Verilmesi Faaliyetleri

Kurum tarafından istihdamın korunması, artırılması, geliştirilmesi ve işsizliğin azaltılmasına yardımcı olmak amacıyla gerçekleştirilen iş gücü yetiştirme faaliyetleri aşağıdaki şekilde sınıflandırılabilir.

1. İstihdam Garantili Kurslar
2. Kendi İşini Kuracaklara Yönelik Kurslar
3. Meslek Geliştirme Kursları
4. İsmarlama Eğitim
5. İş Kurma Eğitimi ve İş Kurma Danışmanlığı
6. Toplum Yararına Çalışma Programları (TYÇP)

Kurum, iş gücü yetiştirme hizmetleri ve toplum yararına çalışma programları için değişik kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapabilmekte ve hizmet satın alabilmektedir.

Kurum, istihdamda bulunan iş gücünün verimliliğini artırmak ve yönetici pozisyonunda çalışanların niteliklerini geliştirmek amacıyla, "işletmelerde eğitim seminerleri" de düzenlemektedir.

Aşağıdaki çizelgede, Kurum tarafından işletmelerde sunulan eğitim seminerlerine ilişkin veriler bulunmaktadır.

İşletmelerdeki Eğitim Seminerlerine İlişkin Veriler					
Yıllar	İşyeri Bazında Verilen Toplam Eğitim sayısı	Verilen Toplam Eğitim Saati	Eğitimden Yararlanan Toplam Personel Sayısı	Eğitimlerde Kullanılan Toplam Eğitici Sayısı	Eğitimler Karşılığında Alınan Toplam Masraf Karşılığı (YTL)
2003	171	2.380	3.579	12	74.900
2004	230	3.015	4.864	15	94.800
2005	342	2.770	7.337	17	164.700

Verilerin incelenmesi sonucunda, yıllar itibarıyla iş yeri bazında verilen toplam eğitim sayılarında yeterli olmayan bir artış gözlenmektedir.

Kurumda, geleceğe dönük "potansiyel işsizliğin" önlenmesi bakımından, istihdamda bulunan iş gücünün verimliliğini arttırmak ve yönetici pozisyonunda çalışanların niteliklerini geliştirmek amacıyla düzenlenen eğitim seminerleri de yeterli düzey ve nitelikte değildir.

Aşağıda, iş gücü yetiştirme kurslarına ilişkin veriler yer almaktadır.

İş Gücü Yetiştirme Kurslarına İlişkin Veriler (İşsizlik Sigortası Kursları Dahil)								
Yıllar	Kurs Sayısı	Kursiyer Sayısı	Kurs Bitiminde İşe Yerleştirilen Kursiyer Sayısı	Kurs Veren Kişi Sayısı		Kurslara Ödenmesi Planlanan Toplam Ücretler (YTL)		
				Kurum İçi	Kurum Dışı	Kurum İçi	Kurum Dışı	
2003	93	1.481	257	-	111	-	688.024,87	
2004	97	1.641	139	-	128	-	958.219,28	
2005	278	5.518	1.143	-	346	-	3.532.355,13	

İşsizlik Sigortası kapsamında düzenlenen eğitimlerden Kurumdan işsizlik ödeneği almaya hak kazanmış olan işsizler yararlanmaktadır. 2005 yılı sonuna dek toplam 2.081 işsiz bu eğitimlerden yararlanmıştır. 2005 yılının sonuna kadar olan dönemde 537.401 kişinin işsizlik ödeneği aldığı dikkate alınır; her 1.000 işsizden ancak 4'ünün bu eğitimlerden yararlandığı görülmektedir.

2003 ila 2005 yıllarında iş gücü yetiştirme kurslarından yararlanan toplam 78.674 kursiyerin sadece % 3.19'luk kısmının eğitim masrafları Kurum bütçesinden finanse edilmiştir.

2003-2005 yıllarında eski hükümlü ve özürllülere yönelik olarak düzenlenen kurslar ile İşsizlik Ödeneği Alan Sigortalı İşsizlerin Meslek Geliştirme, Değiştirme ve Edindirme Eğitimi Yönetmeliği kapsamında düzenlenen kurslara ayrılan kaynak ve bu kurslardan yararlanan sayısı da yetersiz düzeylerde.

2. Projeler

a) Özelleştirme Sosyal Destek Projesi (ÖSDP)

Özelleştirme Sosyal Destek Projesi, kamu kuruluşlarının özelleştirilmesinden kaynaklanan sosyal ve ekonomik olumsuzlukları gidermek amacıyla oluşturulmuştur.

Projeler kapsamında danışmanlık, eğitim ve toplum yararına çalışma programı (TYÇP) hizmetleri İŞKUR tarafından verilecektir.

I. Danışmanlık

Bu kapsamda sağlanacak hizmetler; meslek danışmanlığı, sosyal danışmanlık, iş gücü piyasası hakkında bilgilendirme, iş kulübü hizmetleri, işe yerleştirme hizmetleri ve yeni bölgeye taşınma hizmetleri olarak ortaya çıkmaktadır.

II. Eğitim

İstihdam amaçlı iş gücü eğitimi sonunda katılımcıların; hizmet sağlayıcı bir eğitim kurumu ise, en az % 50'sinin, hizmet sağlayıcı özel iş yerleri kapsamında ise %70'inin işe yerleştirilmesini üstlenecektir. Kendi

işini kuracaklara yönelik meslek eğitimi sonunda katılımcıların en az %20'sinin kendi işini başlatması gerekmektedir.

III. Toplum Yararına Çalışma Hizmetleri

Gerek özelleştirme gerekse ekonomik reform programları nedeniyle işsiz kalan kişilere, en fazla 6 ay süreyle; kültürel mirasın korunması, sosyal yardımlaşma vb. alanlarda geçici iş olanağı sağlanmaktadır. Sözü edilen işsizlerin belli bir süre maddi olarak desteklenmesi ile iş deneyimi ve disiplini edinmeleri amaçlanmaktadır.

Kurum bu hizmetleri, Dünya Bankası satın alma usul ve esaslarına göre ve il bazında hizmet satın alınması suretiyle gerçekleştirmektedir. Program sonunda katılımcıların en az %10'unun işe yerleştirileceğinin üstlenilmesi gerekmektedir.

ÖSDP için Dünya Bankası ve Hükümet katkısı için ayrılan tutarların kullanımı için kademeli bir ihale onay süreci öngörülmüştür. Aşağıdaki çizelgede, Nisan 2006 itibarıyla tamamlanan 736 projeye ait ihale onay bilgileri bulunmaktadır.

İhale Onay Limiti	Onaylama Mercii	Onaylanan Proje Sayısı
60.000 USD ve üzeri	Dünya Bankası	42
50.000 USD- 60.000 USD arası	Özelleştirme İdaresi Bşk.	19
30.000 USD- 50.000 USD arası	İŞKUR Genel Müdürlüğü	136
30.000 USD'ye kadar	İŞKUR İl Müdürlükleri	539

ÖSDP'ye Dünya Bankası ve Hükümet katkısı olarak yıllar itibarıyla ayrılan ve kullanılan kaynağa ilişkin döküm aşağıda verilmiştir.

YILLAR	AYRILAN TUTAR (USD)			HARCANAN TUTAR (USD)		
	Dünya Bankası	Hükümet Katkısı	TOPLAM(*)	Dünya Bankası	Hükümet Katkısı	TOPLAM
2002	2.667.851	1.143.365	3.811.216	-	-	-
2003	10.796.610	4.627.119	15.423.729	2.649.436	1.135.472	3.784.908
2004	5.411.471	2.319.202	7.730.673	5.532.884	2.371.236	7.904.120
2005	5.040.000	2.160.000	7.200.000	2.488.233	993.019	3.481.252
Genel Toplam	23.915.932	10.249.686	34.165.618	10.670.553	4.499.727	15.170.281

(*) Burada belirtilen rakamın nihai olarak 25 milyon USD'yi aşmaması gerekmektedir; ancak yıllar itibarıyla kullanılmayan tutarlar sonraki yıla devredilmiş ve ÖSDP kapsamında 25 milyon USD üzerinde bir kaynak planlaması yapılmış gibi bir durum oluşmuştur. Neticede, Proje kapsamında İŞKUR ve KOSGEB'e ayrılan toplam tutar 25 milyon USD'dir.

ÖSDP'den, 2003 yılında 11.393, 2004 yılında 6.934 ve 2005 yılında 5.955 kişi yararlanmış; kişi başına maliyet 2003 yılında 332,21 dolar, 2004 yılında 1139,90 dolar, 2005 yılında ise 584,59 dolar olmuştur.

2005 yılı sonu itibarıyla ÖSDP kapsamında toplam 15.170.281 dolar kaynak kullanılmıştır. 2006 yılı Mayıs

ayı itibarıyla kesin sonuçları alınmamış projeler bulunmasına rağmen; ÖSDP kapsamında ayrılan 25 milyon dolar tutarındaki kaynağın yaklaşık %40'lık bir kısmının kullanılmadığı görülmektedir.

Uygulama sonuçları alınan 736 proje için kullanılan 24.439.840,05 YTL'lik kaynağın 21.489.370,61 YTL'si formal eğitim ve iş yeri eğitim hizmetleri için harcanmıştır. 647 proje için harcanan bu tutarla 10.609 işsiz işe yerleştirilebilmiş; bir işsiz işe yerleştirilme maliyeti 2.025,60 YTL olmuştur.

Kurumun kendi kaynakları ve çalışmaları sonucunda 2003 ila 2005 yılları arasında verilen eğitim hizmetleriyle 1.539 kursiyer işe yerleştirilebilmiş ve toplam kurs maliyeti 4.880.978 YTL olarak gerçekleşmiştir. Bu durumda, Kurum kaynakları kullanılarak bir kursiyerin işe yerleştirilme maliyeti 3.171,52 YTL olmaktadır.

Hesaplamalarda kullanılan rakamlar, sadece işe yerleştirilenlere ait eğitim giderlerini içermemektedir; bu tutarlar içerisinde eğitim hizmetlerinden yararlanmış ancak işe yerleştirilememiş kişiler için yapılan harcamalar da bulunmaktadır.

b) Avrupa Birliği Aktif İşgücü Programları Projesi

Aktif İşgücü Programları Projesi, Avrupa Komisyonu ve Türk Hükümeti tarafından ortaklaşa finanse edilen ve toplam bütçesi 50 milyon Euro olan bir projedir. Projenin 3 bölümü bulunmaktadır.

2006 yılında sona erecek olan Aktif İşgücü Programları Projesinin bölümleri itibarıyla yapılması öngörülen ve yapılan işlemler aşağıya alınmıştır.

1. Aktif İstihdam Önlemleri: Yeni Fırsatlar Programı kapsamında; serbest meslek sahipleri ile KOBİ'leri destekleyen, işsizlere iş alanları yaratan, çalışanların iş başında ve iş saatleri dışında eğitimlerini amaçlayan, istihdam/eğitim olanakları yaratabilecek yenilikçi 241 projeye Hibe Planı altında 32 milyon Euro fon aktarılmıştır.

Konuya ilişkin ayrıntılı verileri içeren çizelge aşağıdadır.

Bölge	Toplam Kursiyer Sayısı		Verilen Sertifika Sayısı	İstihdama Dahil Olan Kursiyer Sayısı		İstihdama Dahil Olan Kursiyer Sayısı							
	Kadın	Erkek		Kadın	Erkek	Kadın				Erkek			
						İşe Yerleştirilen / İş Bulan			Kendi İşini Kuran	İşe Yerleştirilen / İş Bulan			Kendi İşini Kuran
						Normal	E. Hükümlü/ Hükümlü	Engelli		Normal	E. Hükümlü/ Hükümlü	Engelli	
İstanbul	6071	7000	11069	1098	1468	841	0	64	193	1227	4	109	128
Ankara	4235	4916	8272	491	661	412	0	14	65	544	0	30	87
İzmir	3103	2351	3542	300	481	247	0	3	50	298	1	40	142
Adana	1800	4556	4203	589	1368	339	1	1	248	455	1	1	911
Antalya	966	1285	1676	283	314	279	0	0	4	313	0	1	0

Malatya	1536	1347	5771	525	277	511	0	6	8	161	2	3	111
Trabzon	694	952	1200	102	280	74	0	0	28	178	3	9	90
Toplam	18.405	22.407	35.733	3.388	4.869	2.703	1	88	596	3.176	11	193	1.469

2. Kurumsal Yapılanma: Kurumun, hem politika geliştirme kapasitesi hem de iş görme performansının güçlendirilmesi amaçlanmıştır.

3. Türkiye İş Kurumu Ofislerinin Modernizasyonu: Bu kapsamda ayrılan kaynak 8 milyon Eurodur. Kurum ofislerinin modernizasyonunun amacı; Kuruma başvuran işsizlere ve işverenlere AB standartlarında bir hizmet sunabilmektir.

Aktif İşgücü Programları Projesi kapsamında yürütülen 241 projenin izlenmesi için hem Kurum merkezinde [Proje İzleme Ekibi, (PİE)], hem taşrada [Bölgesel Uygulama Ekipleri (BUE)] izleme birimleri oluşturulmuştur.

c) Bilişim Çırakları Projesi

Proje kapsamında, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından belirlenen ve projeye ilişkin ihaleyi kazanan yüklenici tarafından yapılacak sınav sonucu seçilen 1.020 kişiye 640 saat, "temel İngilizce, temel bilişim, sistem, muhasebe, dış ticaret ve dış ticaret portalları" eğitimleri verilmesi planlanmış ve eğitimlere 09.11.2005 tarihinde başlanmıştır.

F. DIŞ İLİŞKİLER DAİRESİ BAŞKANLIĞININ ÇALIŞMALARI

1. Ulusal Veri Tabanına İlişkin Çalışmalar

AB Komisyonu Genişleme Genel Müdürlüğü Teknik Destek ve Bilgi Değişimi Birimi (TAİEX) tarafından oluşturulan veri tabanına otomatik bilgi aktarılması; Türkiye'nin Avrupa Birliği uyum sürecinde kat ettiği gelişmenin düzenli olarak izlenebilmesi ve Avrupa Komisyonuna iletilmesi amacıyla "Ulusal Veri Tabanı" oluşturulmuş ve 29 Ekim 2003 tarihinde teknik olarak çalışmaya başlamıştır.

2. Proje Koordinasyon ve Yürütüm Çalışmaları

Daire Başkanlığı bünyesinde, Avrupa Birliği iş birliği ile uygulanan projelerin eş güdümü ve yürütümü çalışmaları da yerine getirilmektedir.

- Bölgesel Düzeyde İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi (Konya-Karaman) Projesi

8 Temmuz 2004 tarihinde başlamış olan projenin bütçesi Avrupa Eğitim Vakfınca karşılanmıştır. Proje ile, insan kaynaklarının bölgesel gelişimine yönelik bir stratejinin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda; Konya ve Karaman il müdürlüklerince gerçekleştirilen alan çalışmalarının sonuçları değerlendirilmiş ve rapora bağlanmıştır.

- Cinsiyet Sorunları Üzerine Özel Bir Odaklanma İle Sosyal Katılım ve Bütünleşmeye Yönelik Pilot Aktif İstihdam Tedbirleri Projesi

Projeye ait sözleşme Avrupa Eğitim Vakfı ile 3 Haziran 2005 tarihinde imzalanmıştır.

Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından yetiştirilmiş, 18 yaşını doldurmuş lise ve dengi okul mezunu genç kızlar, projenin hedef grubudur. Projeye amaçlanan, cinsiyet eşitliği ve dezavantajlı grupların iş gücü piyasasına girişlerine yöneliktir.

2005 yılının Nisan ayında yapılan Proje tanıtım toplantılarına 125 genç kız katılmış ve bunlardan 72'si Proje yararlanıcısı seçilerek programa çağırılmıştır.

3. Avrupa Eğitim Vakfı Kapsamındaki Çalışmalar

Avrupa Eğitim Vakfı, insan kaynaklarının geliştirilmesi amacıyla Avrupa Birliği Bakanlar Konseyinin 1990 yılı Mayıs ayında aldığı bir kararla kurulmuştur.

Vakıf, aday ülkelerde Ulusal Gözlemevi adı verilen birimler oluşturmaktadır. Ülkemizde, "Ulusal Gözlemevi" çalışmalarının Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulması kararlaştırılmıştır.

Ulusal Gözlemevleri; ülkedeki mesleki eğitim ve iş piyasası çalışmalarıyla ilgili veri toplamak, bu konulara ilişkin analizleri içeren ülke raporları hazırlamak, karşılıklı bilgi alış-verişini sağlamak amaçlarıyla kurulmuştur.

G. MUHASEBE UYGULAMALARI

1. Kurum Gelirleri

Mali açıdan özerkliğe sahip olan Kurumun gelirleri arasında; 2003 yılında 25.2 trilyon TL, 2004 yılında 33.3 trilyon TL ve 2005 yılında 46 trilyon TL civarında olan Hazine katkısından sonra ikinci büyük paya sahip kalemi masraf karşılıkları oluşturmaktadır. Masraf karşılıkları, işverenlerin Kuruma işçi bulma, danışmanlık ve eğitim hizmeti alma konusundaki istemleri ile özel iş bulma bürosu açmak veya tarımda aracılık belgesi almak isteyen girişimcilerin başvuru sayısındaki artışa koşut olarak yükselmektedir.

Tarife Genelgelerine göre, özel sektörün yurt içi işçi istemleri ile ilgili olarak 2003 ve 2004 yıllarında kişi başı 6 milyon TL "masraf karşılığı" tahsil edilmesi öngörülürken 2005 yılında "masraf karşılığı" alınmaması karara bağlanmıştır. Öte yandan, özel sektörün özürülü, eski hükümlü ve terör mağduru işçi istemlerine bu üç yılda masraf karşılığı uygulanmamaktadır. 10 kişiyi aşan istemlerinde 10'un üzerindeki her işçi için masraf karşılığının %50 indirimli olarak alınacağı 2003 ve 2004 yılı genelgelerinde ayrıca belirtilmiştir.

Kurumun İşgücü Piyasası Şube Müdürlüğü kayıtlarından, özel sektör tarafından Kuruma yöneltilen iş gücü istemlerinin, Tarife Genelgelerinde belirlenen ayrıntıda bilgilere ulaşılammıştır. Bu ayrıntının eksikliği 2003 ve 2004 yıllarına ait muhasebe kayıtlarında "özel sektör masraf karşılığı" adı altında, kayıtlı tutarların çapraz kontrolünü engellemiştir.

Benzer bir sorun kamu kurum ve kuruluşlarının iş gücü istemlerinden elde olunan masraf karşılıklarının kontrolünde de ortaya çıkmıştır.

Kurumun işe yerleştirme gelirleri arasında diğer bir kalem, yurt dışı masraf karşılıklarıdır. Kurum kanalıyla yurt dışına gönderilmiş görünen işçiler nedeniyle 2005 yılında 279.620 YTL gelir elde edilmiştir.

Kurumca düzenlenen "iş gücü seminerleri" nedeniyle işverenlerden alınan masraf karşılıkları da Kurumun gelirleri arasındadır.

2. Kurum Giderleri

Kurum giderlerinin en önemli kalemini personele yapılan harcamalar oluşturmaktadır. Bunun dışındaki ana gider kalemleri; temizlik firması ödemeleri, PTT, bina kirası, personel servis araçları taşıma, bakım onarım, dahili sigorta karşılık, kırtasiye, ısıtma, akaryakıt, elektrik, su, amortisman ve ÖSDP giderleridir.

Kurum giderleri 2003 yılında 41.880.537.848.630-TL, 2004 yılında 59.275.644.210.892 TL, 2005 yılında 80.474.963 YTL olmuştur.

Kurumun muhasebe kayıtlarının gider boyutuyla incelenmesi sonucunda yapılan saptamalara aşağıda yer verilmiştir.

Kurumun Gelir Tablosu, farklı hesapların alt hesaplarının konsolide edilmesi suretiyle oluşturulmaktadır. Aynı hesap grubunun alt hesaplarında yer alan rakamlar gelir tablosunda farklı hesaplara aktarılmaktadır. Hatta aynı alt hesapta yer alan rakamın bir kısmı farklı bir hesaba, diğer kısmı farklı bir hesaba aktarılmaktadır. Bu durum, muhasebe defterleri ile gelir tablosu arasındaki bağı koparmakta; denetimi güçleştirmekte, Kurum personelinin bir takım bilgileri analiz etmesini zorlaştırmaktadır.

Kurum bazı gider kalemlerini doğru hesaplarda izlememiş, aktifleştirmesi gereken bazı harcamaları giderleştirmiştir. Özellikle "Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabı"na yapılan kayıtlar, gerek nitelikleri gerekse hesabın kapanışında yapılan kayıtlar ve kullanılan hesaplar muhasebe uygulamalarına aykırıdır.

Kurumun hesap planının tekrar gözden geçirilmesi, benzer nitelikteki hesapların aynı hesabın alt hesaplarında toplanması ve Gelir Tablosunun da hesap planına uyumlu hale getirilmesi amacıyla şekli revizyona tâbi tutulması gerekmektedir.

"Hizmet İçi Eğitim" ve "İş Gücü Kursu" giderleri çok düşük olup, diğer gider rakamları ile kıyaslandığında Kurumun bu konulara gerekli önemi vermediği ortaya çıkmaktadır.

2004 ve 2005 yıllarında Kurumun "Hizmet İçi Eğitim Gideri" bulunmamaktadır. 2003 yılındaki "Hizmet İçi Eğitim Gideri" tutarı ise Kurumun "Gazete Mecmua Gideri"nin yaklaşık %35'i, "Kırtasiye Giderleri"nin yaklaşık % 3,5'i kadardır. "İşgücü Kurs Giderleri" de benzer durumdadır.

3. İşsizlik Sigortası Fonu ile Kurum İlişkisinin Muhasebe Boyutu

4906 sayılı Yasanın 30. maddesi ile Fon Yönetim Kurulu ortadan kaldırılmış, Kurum ve Fon için tek Yönetim Kurulu öngörülmüştür.

İşsizlik Sigortası Yasasının 53. maddesine göre, işsizlik sigortası hizmetlerinin yerine getirilebilmesi için Yönetim Kurulunun onayı üzerine Kurumca yapılan giderler ile hizmet binası kiralınması, bilgisayar yazılım ve donanım giderleri Fon gelirlerinden karşılanacaktır. Kurum tarafından gerçekleştirilen giderlere Fonun sonradan katılımı esasına dayalı bu kural uyarınca, her yıl için önceden oluşturulmuş "ayrıştırılmayan giderler listesi" Yönetim Kuruluna sunulmakta, onayı alındıktan sonra Kurumca bu kalemlerde yapılmış harcamaların %70'i Fon hesaplarından Kurum hesaplarına aktarılmaktadır.

Kurum, %70'lik giderlere katılım oranını belirlerken herhangi bir teknik hesaplama yapmamaktadır. Fonun Kurum içindeki payının her bir ortak gider kalemi itibarıyla gerçekçi ölçütler kullanılarak belirlenmesi ve gider paylaşımının buna göre yapılması daha isabetli olacaktır.

İşsizlik Sigortası Yasasının 53. maddesinin son fıkrasında, Fonun gelirleri ile bu gelirlerle alınan malların Kuruma ait olduğu belirtilmektedir. Uygulamada Fonun Kurum içerisindeki statüsü "idari işlerde birlik" ancak "mali boyutta ayrılık" ilkesine göre şekillendirilmiştir. Her yıl Fon için ayrı bir bütçe oluşturulmakta, bilanço ve gelir tabloları Kurumunkinden ayrı olarak düzenlenmektedir. Oysa Fon gelirlerinin Kuruma ait olduğuna ilişkin kurala itibar edildiğinde, Fon gelirlerinin de Kurum bütçesine alınması ve diğer gelirler gibi, Kurumun gelir hesaplarına yansıtılması gerekir. Mali açıdan bağımsız Fon anlayışından vazgeçilmesi anlamına gelecek böyle bir uygulamanın, yapısı gereği Kurumun diğer faaliyetlerinden ayrı izlenmesi gereken sigortacılık faaliyetini bozacağı açıktır. Fon gelirlerinin yine Fona ait olduğu anlayışıyla, 4447 sayılı Yasada yer alan ve Fon gelirlerinin Kuruma ait olduğuna ilişkin kuralın Yasadan çıkartılması yönünde bir çalışma yapılması yararlı olacaktır.

4. Muhasebe Sistemine İlişkin Değerlendirme

İncelemeler sırasında en sık karşılaşılan muhasebe hatası, işlemlerin doğru hesaplarda izlenmemiş olmasıdır. Hatalı muhasebe kayıtları Kurumun mali tablolarını olumsuz yönde etkilemektedir. Hesapların yanlış kullanılması konusundaki en çarpıcı örnekler gelir ve gider hesapları incelenirken rastlanmıştır. Gerçek bir gelir ya da gider bulunmadığında bile gelir ve gider hesapları çalıştırılabilmekte ve bu durum söz konusu kalemlerde sanal artışlara neden olabilmektedir.

İl müdürlüklerinde bulunan muhasebe birimleri kendilerini ilgilendiren konularda muhasebe kaydı tutmaya yetkilidir. Böyle bir yapı birimler arasında uygulama birliğinin bulunmasına bağlıdır. Ancak Kurumda birimler arası uygulama birliği kurulamamıştır. Bu durum Kurumun muhasebe kayıtlarının hatalı ve karışık olması nedeniyle muhasebeden beklenen yararın sağlanmasını ve sağlıklı bir denetim yapılmasını engellemekte, sistemi her türlü usulsüzlüğe açık hale getirmektedir.

Kurumun muhasebe dışındaki teknik birimlerinin ürettiği verilerden yararlanılarak muhasebe kayıtlarının test edilmesi bir yöntem olarak seçilmiş ancak teknik birimlerce üretilen verilerle muhasebe kayıtlarındaki verilerin çoğu kez örtüşmediği gözlenmiştir.

Bu saptamalar bağlamında öncelikle muhasebe kayıtlarının, Kurum genelinde yürütülecek bir şekli revizyon çalışması ile hatalı işlemlerin ayıklanarak düzeltilmesi, bütün hesaplarda olması gereken işlemlerin kayıtlı olduğu görüldükten sonra düzeltilmiş mali tabloların oluşturulması gerekmektedir.

H. DİĞER SAPTAMALAR

1. Sayısal Verilerin Düzensizliği

Kurum tarafından yayımlanan faaliyet raporları, aylık istatistik bültenleri, istatistik yıllıkları, Genel Kurul çalışma raporları gibi belgelerde yer alan istatistiklerin birbirini tutmadığı, aynı raporda aynı konuyla ilgili olarak çok farklı sayıların verildiği görülmektedir. Toplam rakamların tuttuğu istatistiklerde ayrıntılar tutmamaktadır.

Bu durum, Kurumda istatistiki verilerin çıkarılıp düzenlenmesinde çok ciddi sorun olduğunu göstermektedir.

Kurumun doğru iş yapabilmesi ve sağlıklı politikalar üretebilmesi için güvenilir verilerden hareket etmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur. Bu nedenle sayısal verilerin çıkarılması, değerlendirilmesi ve yayımlanmasında özen gösterilmesi gerekmektedir.

2. Hizmet Binalarının Yetersizliği

Genel Müdürlük farklı yerlerde çok sayıda binada hizmet vermeye çalışmakta, kullanılan binaların kamu hizmetine elverişli olmaması da sorunu büyütülmektedir.

Farklı yerlerdeki çok sayıda binada hizmet verilmesi; birimler arası kopukluğa, üst yönetim tarafından gerçekleştirilmesi gereken denetim ve eş güdümün aksamasına, personel savurganlığına, ek maliyetlere katlanılmasına yol açmaktadır.

Hizmet binalarıyla ilgili olarak değinilmesi gereken diğer bir konu da bina yapım ve kiralama alanında, personel sayısına göre bir standardın bulunmamasıdır. 44 çalışanı olan Samsun İl Müdürlüğü ile 11 çalışanı bulunan Hatay İl Müdürlüğüne 1600 m2 lik, 19 çalışanı olan Tokat İl Müdürlüğü ile 6 çalışanı olan Bandırma Şube Müdürlüğüne 750 m2 lik tek tip binalar yapılmıştır. Personel başına düşen çalışma alanı 36 m2 ile 145 m2 arasında değişmektedir.

V. SONUÇ VE ÖNERİLER

A. SONUÇ

İstihdamın korunmasına, geliştirilmesine, yaygınlaştırılmasına ve işsizliğin önlenmesine yardımcı olmak ve işsizlik sigortası hizmetlerini yürütmek üzere kurulan Türkiye İş Kurumu, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının bağlı kuruluşu olup; özel hukuk hükümlerine tâbi, tüzel kişiliğe sahip, idarî ve mali bakımdan özerk bir kamu kuruluşudur.

Kurumun temel görevleri; işe yerleştirme, işsizlik sigortası, meslek araştırma-geliştirme, iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri ile iş gücü yetiştirme kursları olarak sıralanmaktadır.

2003 yılında 557.092 kişi, 2004 yılında 646.182, 2005 yılında 516.703 kişi Kuruma iş isteği ile başvurmuştur.

Kuruma 2004 yılında kamu işyerlerinden 48.904, özel işyerlerinden 60.774 olmak üzere toplam 109.678, 2005 yılında kamu işyerlerinden 34.655, özel kesim işyerlerinden 79.172 olmak üzere toplam 113.827 açık iş bildirilmiştir.

2005 yılında; kamu sektöründe 32.753, özel sektörde ise 48.932 olmak üzere toplam 81.685 kişiye iş sağlanmıştır.

2003-2005 yıllarında Kuruma başvuran 114.032 özürliüden 52.970'i, 43.248 eski hükümlüden 18.339'u, 657 terör mağdurundan 228'i işe yerleştirilmiştir.

Çalışma çağında ve gücünde olan, Kurum tarafından kendisine en az asgari ücret düzeyinde iş bulunamayan aktif kayıtlardaki kişiler, işsiz olarak tanımlanmaktadır.

Kuruma kayıtlı işsizlerin yaş gruplarına göre dağılımında, 2005 yılında 25-29 yaş grubu %27.03 ile ilk sırada yer almakta, bu grubu %21.05 ile 30-34 ve %15.22 ile 20-24 yaş grubu izlemektedir.

Özel bürolara; çalışma izninin verildiği 14 Haziran 2004 tarihinden 2005 yılı sonuna kadar 924.429 başvuru yapılmış, bunlardan 11.483'ü işe yerleştirilmiştir.

Etkin iş gücü programları; işsizliği azaltmak, istihdamı korumak ve artırmak amacıyla mesleğe yöneltme hizmetinin verildiği, meslek eğitiminin kazandırıldığı, iş ve meslek danışmanlığının sunulduğu, iş arama stratejilerinin geliştirildiği programlar olarak tanımlanmaktadır.

İşsizlik sigortası hizmetleri de Kurum tarafından yürütülmektedir. İşsizlik sigortası primi olarak; sigortalı %1, işveren %2 ve Devlet %1 oranında prim ödemekte olup, belirli sürelerde prim ödeyerek çalışmış olan sigortalılar;

31.12.2005 itibarıyla 599.145 sigortalı, işsizlik sigortası hizmetlerinden yararlanmak için Kuruma başvurmuş, bunlardan 537.401 kişi işsizlik ödeneğinden yararlanmıştır.

İşsizlik Sigortası Yasasında öngörülen ödemelerde bulunmak üzere "İşsizlik Sigortası Fonu" kurulmuştur. 31.12.2005 itibarıyla Fonun toplam geliri 18,8 milyar YTL'ye ulaşmış, yapılan çeşitli giderlerden sonra toplam Fon varlığı 18 milyar YTL olmuştur.

Özelleştirme programındaki hedeflerin başarıyla tamamlanmasına katkıda bulunmak ve kamu kuruluşlarının özelleştirilmelerinden doğan olumsuz etkileri hafifletmek amacıyla, Dünya Bankasından sağlanan kredi ile Özelleştirme Sosyal Destek Projesi uygulamaya konulmuştur. Projenin bütçesi, 250 milyon doları Dünya Bankası kredisi ve 105,3 milyon doları Türk Hükümeti katkısı olmak üzere toplam 355,3 milyon dolardır.

27.12.2005 günlü Resmi Gazetede yayımlanan İkraz Anlaşması ile yine Dünya Bankası kredisiyle "Özelleştirme Sosyal Destek Projesi II" oluşturulmuş ve Projenin 2006 yılı sonunda tamamlanması öngörülmüştür.

Avrupa Komisyonu ve Türk Hükümetince ortaklaşa finanse edilen Aktif İşgücü Programları Projesiyle ilgili olarak 1.395 proje önerisi alınmış; toplam 245 proje başarılı bulunmuştur. Bu projelere 50.059 kişinin katılması ve bunların yaklaşık yarısının işe yerleştirilmeleri öngörülmüştür.

Kurumca işe yerleştirilenlerin oranı toplam işe yerleştirilenlere göre çok düşük kalmaktadır. Her türlü işçi gereksinimini İŞKUR kanalıyla karşılamak durumunda olan kamu kurumlarına yerleştirilenler ile özel sektörün çalıştırmak zorunda olduğu özürsüz, eski hükümlü ve terör mağduru kişiler ayırık tutulduğunda Kurumun işe yerleştirdiği eleman sayısı oranı %12 ila %26 arasında değişmektedir.

İşsizlik ödeneği alanların koşulları taşımaya devam edip etmediği denetlenmemektedir.

İşsizlik ödeneği alanların büyük çoğunluğu hak kazandıkları sürenin sonuna kadar ödenek almaya devam etmekte ve bu dönemde Kurum tarafından bir işe yerleştirilememektedir.

İşsizlik sigortasından ödenek alan kişilerin eğitimi konusunda etkin bir çalışma sergilenmemektedir.

İşgücü Uyum Dairesi Başkanlığınca yürütülen iş ve meslek analizi faaliyetleri, etkin iş gücü programlarını yönlendirebilecek nitelik ve derinliğe sahip değildir. Düzenlenen eğitim seminerleri de yeterli düzey ve nitelikte değildir. İşsizlik Sigortası Fonu kapsamında verilen eğitimlerin de amacından uzak olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak; 70'li yıllardan itibaren durağan bir sürece giren Kurum, zaman içinde kendini yenileyememiş, 2000'li yıllarda adı ve işlevleri değişmesine karşın değişime ayak uyduramamıştır. İşe yerleştirme, iş gücü uyum gibi temel konularda başarısız bir performans sergilenmekte, yeni dönemde devreye giren işsizlik sigortası konusuna ise olumlu bir katkı sağlayamamaktadır. Adı, yasası, görevleri değişse de bakış açısı ve yaklaşımları değişmeyen Kurumun, kendisinden beklenen işlevleri yerine getirmesi, değişime uyum sağlaması için görevine giren her alanda büyük çaba göstermesi gerekir.

B. ÖNERİLER

Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü'nün 2003-2005 yılları eylem ve işlemlerinin araştırılıp denetlenmesiyle ilgili olarak;

1. Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliğinde değişiklik yapılarak; il müdürü, şube müdürü kadrolarına diğer kurumlardan atama yoluna istisnai durumlar dışında başvurulmaması; il müdürlüğü kadrolarına yapılacak atamalarda, hem eş değer il müdürlüğü hem de belirli bir süre bu görevde bulunma koşulu getirilmesi,
2. Kurumun taşra örgütünde görev yapan il müdürü, il müdür yardımcısı, şube müdürü kadrolarında bulunanlar için bir rotasyon yönetmeliği çıkarılması,
3. Başta Genel Müdür kadrosu olmak üzere vekaleten ve tedviren yürütülen görevlere asaleten atama yapılması,
4. Merkez-taşra arasındaki kadro dağılımının gözden geçirilerek geçici görevlendirmelerin en aza indirilmesi,
5. Özürlü, eski hükümlü ve terör mağdurlarının işe yerleştirilmeleriyle ilgili %6'lık genel oranın dağılımının, sektörler itibarıyla ayrı ayrı belirlenmesi,
6. Yurt dışına işçi gönderilmesinde Kurumu etkin hale getirecek araştırmalar yapılması; yurt dışına işçi gönderilmesiyle ilgili usul ve esasları düzenleyecek Yönetmelik çalışmalarının bir an önce tamamlanması,
7. Kurumdan izin almadan faaliyette bulunan özel iş bulma bürolarına uygulanacak yaptırımlar konusunda yetki karmaşasına yol açan yasal düzenlemelerle ilgili olarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çalışma yapılması,
8. Özel bürolarda görev yapacak elemanların niteliği konusunda düzenleme yapılması, uygulama birliğinin sağlanması için bu elemanların belgelendirilmesi,
9. İşsizlik sigortasıyla ilgili olarak Kurum ile SSK arasındaki veri paylaşımının, işsizlik ödeneği isteyen kişilerin prim borçlarının bulunmaması esaslı göz önünde bulundurularak yeniden yapılandırılması,
10. 01.06.2000 günlü Protokolde öngörülen Ortak Çalışma Grubunun ivedilikle oluşturulması ve uygulamaya ilişkin aksaklıkların taraflarca ayrıntılı olarak değerlendirilmesi,
11. İşsizlik ödeneği alan kişilerin izlenmesini öngören bir yoklama yetkisinin getirilmesi ve düzenli izlemeye yönelik idari önlemlerin alınması,
12. İşsizlik Sigortası Fonu kaynaklarının, kişilerin eğitimi ile bir an önce işe girmelerini sağlayacak verimli eğitim ve yerleştirme faaliyetlerine yönlendirilmesi,

- 13.** SSK tarafından toplanan işsizlik sigortası primleri, gecikme zamları ve faizlerin İşsizlik Sigortası Fonuna eksik aktarılması konusunda, Başbakanlık tarafından SSK'da ayrıntılı bir inceleme yapılarak; eksik ödenen tutarların hangi hesaplarda izlendiğinin, nerelerde kullanıldığının saptanması, eksik aktarımın sebeplerinin araştırılması ve söz konusu durumun sorumluları hakkında gerekli işlemlerin yapılması,
  - 14.** İşsizlik Sigortası Fonunun mali tabloları ile istatistiki verileri arasındaki uyumsuzluğun giderilmesi, güncel ve doğru bilgilerin elde edilebilmesi için Fonun bilgi işlem alt yapısının daha sağlıklı bir yapıya kavuşturulması,
  - 15.** Ücret Garanti Fonundan ödeme yapılabilmesini, ödeme aczi içindeki işverenin faaliyetine son vermesi ve işçi ile işveren arasındaki iş sözleşmesinin son bulmuş olması koşullarına bağlayan yasal düzenleme yapılması,
  - 16.** Ücret Garanti Fonundan yapılacak ücret ödemesinin kapsam ve tanımına açıklık getirilmesi ve İşsizlik Sigortasında olduğu gibi, Ücret Garanti Fonundan yapılacak ödemelere de üst sınır konulması,
  - 17.** Mali açıdan bağımsız bir fon olan Ücret Garanti Fonunun gelir ve giderlerinin tasnifli ve doğru bir biçimde tanımlanıp kayıt altına alınması, Fonun doğru işletilmesi için anlık mevcut saptamasına olanak veren bir kayıt sisteminin oluşturulması,
  - 18.** Ücret Garanti Fonundan yapılan ödemelerin gerçek ücretler olup olmadığının araştırılması,
  - 19.** Her yıl iş gücünün en az belli bir oranına, iş edinmeleri için gereken bilgi ve beceriyi kazandıracak eğitim, öğretim ve istihdam programlarından yararlanma olanağını sağlamaya yönelik bir eylem planı oluşturulması,
  - 20.** Özelleştirme Sosyal Destek Projesi kapsamında yürütülen projelerin denetimi için Kurum Teftiş Kurulunca, daha kapsamlı bir denetim programının oluşturulması,
  - 21.** Kurumun muhasebe sisteminin sağlıklı hale getirilebilmesi için teknik ve yönetsel önlemlerin ivedilikle alınması, hatalı kayıt yapılmasını engelleyecek düzeneklerin muhasebe programına eklenmesi,
  - 22.** Sayısal verilerin çıkarılması, değerlendirilmesi ve yayımlanmasında özen gösterilmesi,
  - 23.** Merkez hizmet birimlerinin tek çatı altında toplanması ve yeterli hizmet alanlarına kavuşabilmesi için Kurumun hizmet binası sorununa çözüm aranması
- gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.